

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

АНКЕТА О РАДНОЈ СНАЗИ

МЕТОДОЛОШКО УПУТСТВО

2015

62

МЕТОДОЛОГИЈЕ И СТАТИСТИЦИ

АНКЕТА О РАДНОЈ СНАЗИ

МЕТОДОЛОШКО УПУТСТВО

Београд, 2015.

ИЗДАВАЧ

Републички завод са статистику, Београд, Милана Ракића 5

ЗА ИЗДАВАЧА

Др. Миладин Ковачевић, директор

Приликом коришћења података објављених у овој публикацији обавезно је
навођење извора

Предговор

Ова свеска садржи методолошко упутство за спровођење истраживања „Анкета о радној снази“. Истраживање ће бити континуирано током 2015. године, на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Упутство садржи сва неопходна методолошка објашњења, која се односе на циљеве Анкете, дефиниције које се примењују у њој, јединице посматрања, јединице анкетирања и њихова обележја, као и на обавезе свих учесника током спровођења Анкете.

При утврђивању овог методолошког упутства примењене су статистичке норме садржане у регулативама и препорукама Евростата и Међународне организације рада.

У Београду, 2015.

Директор

Др. Миладин Ковачевић

Садржај

Предговор	3
АНКЕТА О РАДНОЈ СНАЗИ – 2015.	7
ОПШТИ ДЕО	7
Правни основ	7
Шта је Анкета о радној снази	7
Циљ Анкете о радној снази	7
Потреба и оправданост истраживања	7
Основни концепти и дефиниције	8
Циљна популација	8
Јединица посматрања и јединица анкетања	9
Период посматрања	9
Тајност података	9
Инструменти за спровођење Анкете	10
Организација припреме и спровођења Анкете	10
Инструктори	11
Контролори	11
Анкетари	12
Дужности анкетара	12
Припрема анкетара пре одласка на терен	12
Пристап домаћинству	12
Концентрација материјала	12
УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ СПИСКА ДОМАЋИНСТАВА ИЗАБРАНИХ У УЗОРАК (ОБРАЗАЦ АРС-а)	13
УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ УПИТНИКА АРС	15
Идентификациони подаци	15
Демографска обележја чланова домаћинства	15
Контролне тачке (попуњава анкетар)	20
Информације о даваоцу података	21
Радни статус	21
Постојање додатног посла	26
Карактеристике главног посла	26
Карактеристике другог (допунског, додатног) посла	43
Тражење другог посла	44
Претходно радно искуство	44
Тражење запослења	47
Основни извор прихода	53
Главни статус	54
Ситуација пре годину дана	55
Статус у националној служби за запошљавање	55
Образовање и/или обука	56
Финансијска ситуација у домаћинству	63
Сарадња са домаћинством	63
Извештај анкетара	64

АНКЕТА О РАДНОЈ СНАЗИ

ОПШТИ ДЕО

Правни основ

Истраживање се врши на основу Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09).

Шта је Анкета о радној снази

Анкета је метод истраживања који се заснива на узорку јединица посматрања, а упитник је основни инструмент за добијање одговора, путем интервјуа, о предмету истраживања. Анкета о радној снази је истраживање усмерено на домаћинство и дизајнирано је тако да се прибаве информације о тржишту рада и карактеристикама радне снаге. С обзиром на знатне трошкове које би изискивао обухват свих домаћинстава, Анкета се спроводи на узорку изабраних домаћинстава.

Циљ Анкете о радној снази

Основни циљ ове анкете је добијање података о основним радним карактеристикама становништва и процена укупне радне снаге у земљи према следећим препорукама и дефиницијама: COUNCIL REGULATION (EC) No 377/2008, COUNCIL REGULATION (EC) No 577/98, COMMISSION REGULATION (EC) No 430/2005. Према овим дефиницијама, радну снагу (активно становништво) чине сва лица која раде (макар један сат седмично) или активно траже посао у циљу стицања средстава за живот.

Основне категорије које се истражују су: укупна запосленост и незапосленост, неактивност, као и демографске, социоекономске, образовне и друге карактеристике становништва у свакој од ових категорија.

Главни циљ Анкете је добијање информација о понашању појединих категорија становништва на тржишту рада, које омогућавају примену савремених метода анализе са било ког научног аспекта: економског, социолошког, психолошког итд., као и обезбеђивање упоредивости добијених података са подацима других земаља. Због тога се Анкета, начином избора узорка и дефинисањем упитника, ослања на препоруке Међународне организације рада и Евростата, с којима је у потпуности усаглашена.

Потреба и оправданост истраживања

С обзиром на то да се последњих деценија све теже утврђује граница између активног и неактивног становништва, због тога што поједине категорије становништва често напуштају или улазе у контингент радне снаге, континуирано праћење дешавања на тржишту рада постало је императив за све развијене земље тржишне привреде, као и за велики број неразвијених земаља и земаља у транзицији. Услед тога се појмови 'запослени', 'незапослени' и 'неактивни' утврђују на основу ситуације у седмици која је претходила анкетирању.

Почев од првих истраживања радне снаге у свету, дефиниције које се примењују у Анкети, њен садржај и периодика спровођења стално се мењају и допуњују.

Године 2004. у нашој земљи почело је редовно усаглашавање методологије Анкете о радној снази са међународним препорукама, у циљу потпуног ажурирања и усклађивања са захтевима Евростата, ради обезбеђивања могућности поређења са другим земљама.

Основни концепти и дефиниције

Главни циљ истраживања радне снаге је добијање података о три основна, међусобно искључива контингента становништва старог 15 и више година, а то су: **запослена**, **незапослена** и **неактивна** лица.

Становништво се разврстава у једну од наведених група на основу информација из упитника које се односе на активност анкетираних лица у седмици. Подаци добијени на овај начин разликују се од података о запосленим и незапосленим лицима који се добијају преко других статистичких истраживања.

У Анкети се не узима у обзир формални статус лица које се анкетира, него се његов радни статус одређује на основу активности коју је обављало у посматраној седмици. Тако се као запослено лице у Анкети, поред лица које има посао, може појавити и лице које је формално без запослења, ако је у посматраној седмици обављало неки посао (најмање један сат) у циљу стицања средстава за живот. Исто тако се формално незапослено лице (које је пријављено Националној служби за запошљавање) које током четири седмице које су претходиле анкетирању није предузимало активне кораке у циљу тражења посла и није у могућности да почне да ради у року од две седмице у Анкети сматра неактивним лицем. У другом случају, формално незапослено или неактивно лице (лице без посла, пензионер, студент, домаћица и др.) које је у посматраној седмици обављало неки плаћени посао сматраће се запосленим, без обзира на његов формални статус.

Целокупно становништво сваке земље дели се:

- на оно које ради (запослени), и
- на оно које не ради (неактивни и незапослени).

Са аспекта радне активности, становништво једне земље дели се:

- на активно (запослени и незапослени), и
- на неактивно.

Периодика истраживања

Анкета о радној снази (АРС) спроводи се почев од 1994. године, као пробно истраживање. Од 1995. спроводи се као редовно годишње истраживање.

У 2008. години извршена је ревизија упитника и методолошког упутства за Анкету о радној снази, у складу са најновијим препорукама Евростата. Од 2008. године Анкета се спроводи два пута годишње, у априлу и октобру.

У 2013. години извршена је ревизија узорка на основу Пописа 2011. године. У 2014. анкетирање постаје квартално (спроводи се четири пута годишње), док је оно у 2015. континуирано, односно спроводи се током целе године.

Циљна популација

У Анкети о радној снази циљна популација је стално становништво, које према Европском систему рачуна (ЕСА95) чине:

- лица која бораве или намеравају да бораве на територији Републике Србије годину дана или дуже;
- лица која су чланови анкетираниг домаћинства, а која су одсутна или намеравају да буду одсутна из домаћинства **краће од годину дана**.

Лица која су одсутна из домаћинства дуже од годину дана такође представљају циљну популацију уколико **редовно (барем једном седмично) у току године посећују домаћинство** за које су **економски везана** – добијају или улажу финансијска средства у то домаћинство (нпр. лица која раде у другој општини на територији Републике Србије или у иностранству; студенти који студирају у иностранству).

Лице које **студира** у Републици Србији ван места становања матичног домаћинства не припада матичном домаћинству само у случају да није економски зависно од њега (лице се самостално издржава).

Сезонски радник који сваке године ради шест месеци у Србији а шест месеци у иностранству, треба да буде анкетирани у земљи у којој је његов економски интерес.

Циљну групу не представљају лица која бораве или намеравају да бораве **у Србији** краће од годину дана, као ни лица која су одсутна или намеравају да буду **непрекидно одсутна** из анкетираниог **домаћинства** годину дана и дуже (живе и/или раде у иностранству, трајно су се иселили из домаћинства и др.).

Јединица посматрања и јединица анкетања

Јединица избора и јединица посматрања у Анкети је домаћинство изабрано у узорак.

Домаћинством се сматра: **а)** свака породична или друга заједница лица која изјаве да заједно живе и троше своје приходе за задовољавање основних животних потреба (трошкови становања, исхране итд.), **без обзира на то да ли се у време анкетања сви чланови налазе у месту где је домаћинство настањено или ван тог места;** **б)** свако лице које живи само (самачко домаћинство), које нема своје домаћинство у другом месту, које живи у посебном, или у дељивом стану као самац или као подстанар, без обзира на то да ли станује у истој соби са другим самцем или са члановима домаћинства станодавца, али не троши своје приходе заједно с њим, него само плаћа услуге становања.

У овој анкети не обухватају се колективна домаћинства (студентски, ђачки дом и интернат, дом за децу и омладину ометену у психофизичком развоју, дом за социјално угрожену децу, дом за старе и изнемогле, дом за одрасле инвалиде, манастири, самостани и сл.).

Јединица анкетања је члан изабраног домаћинства, и то:

У првом делу упитника, односно у модулу Демографска обележја прикупљају се подаци о свим члановима домаћинства, док се остали делови упитника – модули односе на чланове домаћинства који су стари 15 и више година.

За децу, неспособна и одсутна лица одговоре на питања у упитнику треба да да неки други одрасли члан домаћинства.

Период посматрања

Анкета о радној снази се од 2015. године спроводи континуирано, тј. током целе године. Анкетање траје седам дана након референтне седмице, а изузетак су дани празника и годишњих одмора, када се период анкетања може продужити за још седам дана. Период посматрања је седмица која претходи анкетању, сем у случају продуженог периода анкетања, када се посматра планирана седмица. У Анкети о радној снази **седмица** је дефинисана као период од седам дана, који почиње понедељком а завршава се недељом.

Тајност података

За све учеснике у Анкети важно је да знају да су индивидуални подаци (за лица и домаћинства) добијени Анкетом службена тајна и да су обавезни да поштују правила којима ће се та тајност штитити.

- а) Треба посебно водити рачуна о томе да нико ко за то није службено надлежан нема приступа попуњеним упитницима. То значи да лица у домаћинствима која се анкетају не смеју да виде попуњене упитнике других лица и других домаћинстава.
- б) Сечена сазнања о анкетираним лицима и домаћинствима треба држати у строгој тајности.
- в) Треба одговорно поступати са добијеним подацима, како не би доспели у руке лицима која их могу злоупотребити.
- г) Неопходно је обавестити контролора о изгубљеним подацима или другим непредвиђеним околностима.

Тајност индивидуалних података о домаћинствима и лицима темељи се на члану 3 Одредбе за заштиту давалаца података, члановима 44, 45, 46, 47, 48 и 49 Одредбе о поверљивости Закона о званичној статистици („Службени гласник РС“, број 104/09). Резултати ће се објављивати у агрегираном облику, чиме ће у потпуности бити заштићена тајност прикупљених података.

Инструменти за спровођење Анкете

За спровођење Анкете о радној снази утврђени су следећи методолошки инструменти:

1. Списак домаћинстава изабраних у узорак (АПС),
2. Електронски упитник, и
3. Упутство за попуњавање.

Организација припреме и спровођења Анкете

У складу са Програмом статистичких истраживања, организацију припреме и спровођење, као и обраду прикупљених података, врши Републички завод за статистику, а непосредни извршиоци Анкете су: **анкетари, контролори и инструктори.**

Обавезе Републичког завода за статистику су следеће:

- да изради неопходне методолошке инструменте (образац АПС-а, тј. списак домаћинства изабраних у узорак, основни упитник АПС-а и упутство за попуњавање);
- да припреми BLAISE апликацију на сваком лаптопу и рачунарима у кол центру;
- да одреди метод анкетања и изврши избор примарних јединица (пописни кругови);
- да изради списак домаћинстава у оквиру изабраних пописних кругова;
- да штампа анкетни материјал и да га дистрибуира;
- да одреди инструкторе и организује инструктажу;
- да контролише спровођење Анкете;
- да даје допунска упутства, ради једнообразног решавања проблема искрслих у току Анкете;
- да врши логичку и рачунску контролу података;
- да врши статистичку анализу и оцену грешке узорка;
- да изради пројекат обраде;
- да врши обраду и табелирање података;
- да врши публикување и дисеминацију података;
- да обезбеди финансијска средства за организацију и спровођење Анкете;
- да са својим подручним одељењима врши избор анкетара и контролора;
- да доставља писана обавештења изабраним домаћинствима;
- да контролише спровођење Анкете на терену;
- да врши визуелну и логичку контролу прикупљеног материјала, као и контролу обухвата;
- да врши концентрацију материјала и његову доставу на даљу обраду;
- да врши и све друге послове који су неопходни за успешну реализацију Анкете.

Инструктори

Инструктори се одређују из редова запослених у статистици. Инструктори одржавају инструктаже контролорима и анкетарима и настоје да их што боље обуче за спровођење Анкете на терену. Врше, такође, избор домаћинстава у узорак.

У току спровођења Анкете, инструктори имају задатак да: контролишу правилност рада контролора и анкетара у свим фазама њиховог рада; дају тумачење појединих спорних питања која се појаве у току анкетања; брину о стриктној примени упутства; врше контролу материјала који је контролор предао; проверавају комплетност, исправност и сређеност материјала и предузимају одговарајуће мере уколико утврде да у њему има већих недостатака.

Контролори

Контролори се одређују из редова запослених у статистичким органима.

Дужности контролора су следеће:

- да обавезно присуствују инструктажи;
- да потпуно познају сва упутства и обрасце, неопходне за спровођење Анкете, а посебно да познају поступак анкетања и попуњавања упитника АРС-а;
- да припреме и организују спровођење Анкете на терену;
- да сарађују са анкетарима у току анкетања (на договореној локацији и телефоном);
- да решавају све проблеме с којима се анкетари сусрећу на терену и, по потреби, да контактирају са инструкторима;
- да врше сталну контролу материјала преузетог од анкетара и да, по потреби, захтевају од анкетара да на лицу места (у домаћинству) изврши исправку;
- да врше шифрирање материјала (занимања, делатности);
- да целокупан материјал, претходно проконтролисан и шифриран, доставе у централу Републичког завода за статистику ради даље обраде.

Приликом контроле материјала прослеђеног од анкетара, контролор је дужан да провери:

- да ли су подаци из Списка изабраних домаћинстава унесени исправно у апликацију;
- да ли је за сва лица која имају 15 или више година, а која спадају у циљну популацију попуњен цео упитник;
- да ли је потпун и разумљив текст назива делатности и занимања, како би се могло извршити шифрирање; и
- да ли је анкетање обављено у свим изабраним домаћинствима (провера потпуности обухвата).

По завршетку спровођења Анкете, контролор саставља извештај о раду током спровођења Анкете, који мора да садржи следеће информације:

- општу оцену рада анкетара, с препорукама за будући избор анкетара, с обзиром на старост, образовну структуру, занимања итд. Потребно је написати имена и презимена анкетара који су се показали изузетно успешним за време спровођења Анкете;
- оцену спровођења Анкете, с примедбама о евентуалним застојима, потешкоћама, предлозима за будућу организацију итд.;
- примедбе о упитнику, неким његовим нелогичностима, питањима на које анкетирани нису хтели да одговоре, нејасно постављеним питањима, питањима са већим бројем понуђених одговора итд.

Анкетари

Анкетари су основни носиоци извршења Анкете и од њиховог рада у највећој мери зависи успех Анкете. Од њиховог схватања њеног значаја, познавања поступка и начина анкетања, као и познавања суштине питања постављених у упитнику и њиховог тумачења, зависи успешно извршење Анкете. Такође, важни су и њихова упорност и залагање. Због тога се, приликом одређивања лица за анкетаре, мора водити рачуна о њиховој способности и квалификованости. За анкетаре треба одређивати лица која ће у потпуности моћи да савладају методологију и садржину упитника, што је предуслов да би поверени задатак извршили са успехом. Анкетари се не могу бирати из редова запослених у званичним статистичким органима.

Дужности анкетара

Анкетар је дужан да одговорно и на време обави све послове који су му поверени.

Анкетар је дужан да дође на инструктажу спреман, тј. да претходно проучи сав материјал који је добио. Током упознавања са методолошким упутством, поред питања у делу Демографска обележја, у којима се дефинише циљна популација, посебну пажњу треба посветити питањима из модула Радни статус (26–42), којима се утврђује радни статус лица. На основу одговора на та питања, формирају се контингенти активних и неактивних лица, од којих сваки има свој посебан правац кретања у упитнику.

Анкетар је дужан да присуствује целокупној инструктажи. У случају да не присуствује инструктажи, анкетар не може да учествује у овој Анкети.

Анкетар је дужан да редовно шаље у централну базу уредно попуњене податке о домаћинствима.

Ако анкетар није адекватно попунио упитник путем апликације, дужан је, по налогу контролора, да се врати у домаћинство како би успешно обавио свој задатак.

Уколико анкетар не може сам да нађе решење у упутствима, или се јаве неки неочекивани случајеви на терену, дужан је да се обавезно обрати контролору те да поступи у складу са добијеним објашњењем.

Анкетари су дужни да све податке о анкетираним домаћинствима и њиховим члановима чувају као службену тајну.

Припрема анкетара пре одласка на терен

Сваки анкетар треба да добије по један примерак методолошког упутства и лаптоп преко кога ће вршити унос добијених података.

Приступ домаћинству

Анкетар посећује домаћинство да би добио његову сагласност за учешће у Анкети. Од начина на који наступи анкетар много зависи да ли ће домаћинство одмах пристати на сарадњу. Зато је потребно да анкетар буде стрпљив у разговору са члановима домаћинства и да настоји да успостави однос поверења и разумевања.

Анкетар треба прво да се представи именом и презименом, да покаже своје овлашћење издато од Републичког завода за статистику и да објасни сврху свог доласка.

Дужан је да објасни да је посреди истраживање о радној активности становништва, које Републички завод за статистику спроводи као једно од својих редовних истраживања од општедруштвеног значаја.

Треба да пита домаћинство да ли је примило писмо којим се најављује његов долазак, па ако није, треба да има спремну копију тог писма на којој је јасно истакнут печат Републичког завода за статистику.

Анкетар треба да замоли домаћинство да га прими у стан (кућу), како би детаљно објаснио о чему је реч. Након што добије одобрење да уђе у стан, анкетар показује своје овлашћење и предаје писмо Републичког завода за статистику представнику домаћинства да би се упознао са његовим садржајем.

Када се представник домаћинства упозна са садржином писма, анкетар је дужан да, по потреби, пружи допунско објашњење у погледу начина организације и спровођења Анкете. Том приликом нарочито треба нагласити важност учествовања сваког изабраног домаћинства у Анкети, пошто неучествовање може да доведе у питање успех ове скупе и важне статистичке акције. Анкетар, у разговору са представником домаћинства, треба да нагласи основна обележја Анкете која су споменута у писму и да истакне потпуну анонимност Анкете и случајност избора домаћинстава у узорак (нпр. као у лутрији, лотоу и другим играма на срећу).

Домаћинствима која, чак и после молбе, одбију да приме анкетара у стан треба још једном детаљно изложити циљ посете и покушати да се открије разлог због којег не желе да приме анкетара у стан. У сеоским домаћинствима, као и у домаћинствима приватника, анкетар треба посебно да нагласи обавезу тајности прикупљених података, због евентуалне бојазни да ће ови подаци бити коришћени за одређивање пореза.

Ако домаћинство и после свих убеђивања и објашњења од стране анкетара ипак одбије сарадњу, анкетар ће, по изласку из домаћинства, прибележити разлоге одбијања и о томе обавестити контролора.

Уколико анкетар приликом прве посете не затекне никога у домаћинству, на вратима треба да остави Обавештење о поновном доласку, у којем треба да наведе датум када ће поново посетити домаћинство, како би неко од одраслих чланова био присутан.

Контролори стално прате рад анкетара и врше предвиђене контроле материјала. Подручна одељења за статистику и одељење за Анкету о радној снази у Београду врше он-лајн шифрирање материјала. Шифриран материјал електронским путем се шаље у седиште Републичког завода за статистику на даљу обраду, где се врши детаљна логичка и рачунска контрола целокупног материјала и, након тога, обрада, табелирање и публикавање података.

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ СПИСКА ДОМАЋИНСТАВА ИЗАБРАНИХ У УЗОРАК (ОБРАЗАЦ АРС-а)

Свако подручно одељење добија списак изабраних домаћинстава за све пописне кругове (изабране у узорак) за општине које им припадају, са попуњеним колонама: (1), (2), (3), (4), (5) (6), (7), (8) и колоном (9) (у случају да постоје подаци за ову колону – број стана у згради).

Колона 6 означава колико је пута домаћинство са обрасца АРС-а анкетирано. Ако је тај број 0 (нула), назначено домаћинство није раније било анкетирано и може да се анкетира било које домаћинство које се нађе на наведеној адреси. Ако је тај број различит од 0, значи да је домаћинство раније било анкетирано, и у овом случају може се анкетирати искључиво домаћинство чији је носиоца уписан у колону 7, или пак чланови домаћинства који имају везе са датим носиоцем.

Уколико је на назначеној адреси (колона 8) дошло до промене лица на које се води домаћинство (колона 7), анкетар треба да прецрта одштампано име и презиме на обрасцу и упише име и презиме лица на које се води домаћинство ако је реч о домаћинству које је претходно већ анкетирано (ако је број прихватања анкете већи од 0). Исто тако, ако је затечено потпуно ново домаћинство, а у колони „Број прихватања анкете“ (6) стоји 0 (нула), анкетар ће прецртати име носиоца одштампано на обрасцу и унети име носиоца новозатеченог домаћинства.

Уколико је дошло до промене назива улице у којој се налази изабрано домаћинство (колона 8), такође треба прецртати стари назив и унети нови назив улице.

У колони 9 означен је прави број стана у згради и анкетар треба да анкетира домаћинство које се налази у том стану у случају да је број прихватања анкете у колони 6 нула (0), без обзира на то да ли је носиоца исти као на обрасцу. Ако је број прихватања анкете различит од нула (0), може се анкетирати једино домаћинство које има везе са носиоцем који је наведен на обрасцу. Колона 9 је попуњена у случају да у једној стамбеној јединици постоји више од једног стана.

Колоне 10 и 11, које се односе на разлоге неанкетирања и разлоге одбијања сарадње, попуњава анкетар. Колоне се попуњавају на крају обављеног анкетирања, односно у случају неанкетирања. Колона 11 се попуњава само ако је, као разлог неанкетирања, у колони 10 унета шифра 1 (одбијање сарадње).

У случају да анкетирање није обављено, анкетар је дужан да исправно попуни питање ISHODANK, у које ће унети адекватан разлог неанкетирања.

Одбијање сарадње, шифра 1 – уноси се у случају одбијања сарадње од стране домаћинства. Уколико је унета ова шифра, потребно је попунити колону 11, у коју се уноси разлог за одбијање сарадње.

Срушена кућа (зграда), шифра 2 – уноси се уколико на назначеној адреси више не постоји кућа/зграда (срушена је).

Стан је привремено празан у време анкетирања, шифра 3 – уноси се у случају када чланови домаћинства живе у наведеном стану, али су у време анкетирања привремено одсутни из домаћинства (због одмора, привременог одласка у иностранство и сл.).

Промењена намена стана, шифра 4 – уноси се уколико на адреси са обрасца више није стамбени простор, већ је намена простора промењена, нпр. у пословни простор (продавница, адвокатска канцеларија, стоматолошка ординација и сл.).

Исељено домаћинство, шифра 5 – уноси се у случају када ниједан члан домаћинства који је раније био анкетиран више не живи на датој адреси. Ова шифра се уноси једино у случају када је број прихватања анкете (колони 6) већи од нула (0).

Стан/кућа није пронађена (недоступно домаћинство), шифра 6 – уноси се у случају када анкетар не може да пронађе наведену адресу са обрасца (не може да нађе улицу, кућни број и сл.), као и у случају када приступ домаћинству није могућ због недоступног терена (нпр. срушен мост, непроходан пут итд.).

Други разлог, шифра 7 – уноси се само у случајевима када ниједан од претходно наведених разлога за неанкетирање не описује случај затечен на терену.

Домаћинство не жели више никада да буде узнемиравано, шифра 8 – уноси се само у крајњем случају, када чланови домаћинства изричито нагласе да више никада не желе да учествују у истраживању.

Стан је трајно празан, шифра 9 – уноси се у случају када у стану дуже време нико не живи.

На обрасцу обавезно унети шифру и име анкетара у предвиђена поља.

Напомена: Списак домаћинстава изабраних у узорак (образац АРС-а) штампа се ради лакшег сналажења анкетара на терену. Обрасце није потребно враћати у Завод, пошто податке са образаца анкетар треба да унесе у програм.

На почетку програма налази се питање „Исход анкетирања“, у којем је под шифром 0 уписано „Анкетирање је обављено“ и ако анкетар унесе ту шифру, биће усмерен на даља питања. Одговори под шифрама 1–9 су исти као на обрасцу АРС-а (објашњење на страни 14). Уколико лице унесе шифру 1 – Одбијање сарадње, програм ће га усмерити на питање „Разлог одбијања“.

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ УПИТНИКА АРС

Идентификациони подаци

Елементи за попуњавање идентификационих података налазе се на приложеном обрасцу АРС-а.

Период спровођења истраживања

Референтна седмица – унето је програмски, а означава седмицу посматрања, односно референтну седмицу.

Седмица анкетирања – унето је програмски, а означава седмицу у којој се врши анкетирање.

Подручно одељење – унето је програмски, а означава шифру подручног одељења.

Општина, редни број пописног круга, стан, домаћинство, узорак из пописа, група, број појављивања групе и број прихватања анкете, име и презиме лица на које се води домаћинство, улица и број, број стана и насеље – уносе се аутоматски од стране програма, а у случају потребе, могуће је изменити податке који нису исправно унети (улица и број) или који су промењени (име и презиме лица на које се води домаћинство).

Да ли је ово домаћинство анкетирано у једном од претходних таласа

Шифра 1 – уноси се за сва домаћинства која су анкетирана у једном од претходних таласа. Уколико је дошло до измена у домаћинству (неки чланови су напустили домаћинство или су умрли, а други су дошли или су се родили), ову шифру треба унети ако се у домаћинству налази барем један члан домаћинства старији од 15 година, који је био анкетиран у неком од претходних таласа. Евентуалне нове чланове домаћинства треба унети иза последњег члана домаћинства који је анкетиран у претходном таласу.

Шифра 2 – уноси се за домаћинства која нису анкетирана у једном од претходних таласа.

Демографска обележја чланова домаћинства

У упитнику, подаци се уносе појединачно за сваког члана домаћинства. Није могуће да се електронски упитник попуњава паралелно за више чланова домаћинства.

Питање – Број чланова домаћинства

Треба уписати укупан број чланова домаћинства који живе у анкетираном домаћинству.

Питање нула (0) – Редни број лица

Податке за сваког члана домаћинства треба унети у посебан ред.

Прво треба уписати податке за лице за које се чланови домаћинства изјасне да је носилац домаћинства. Ако се чланови домаћинства сами не изјасне, анкетар може предложити да то буде лице које највише доприноси приходима домаћинства.

Питање 1 и 1а – Име и презиме анкетираног лица

Код питања 1 уноси се име, а код питања 1а презиме лица које се анкетира. Под редним бројем 01 треба уписати име и презиме лица на које се води домаћинство.

Питање 2 – Година рођења

Код питања 2 уноси се година рођења анкетираниог лица. За лице које не зна тачну годину рођења треба одредити годину рођења на основу неких историјских околности које су пратиле живот анкетираниог лица.

Питање 3 – Где лице живи?

У овом домаћинству, шифра 1 – уноси се за све чланове у домаћинствима која се први пут анкетају, као и за чланове домаћинстава која су била анкетираниа у једном од претходних таласа и још живе у истом домаћинству. Лице за које је унета ова шифра **не одговара** на питање 4, него директно одговара на питање 5.

Лице живи у установи, али је анкетиранио у овом домаћинству, шифра 2 – уноси се за чланове домаћинства који живе у некој установи, али су у току посматране седмице боравили у анкетираниом домаћинству, као и за оне чланове који су били одсутни из домаћинства краће време, због болести, школовања итд. Под краћим временским роком подразумева се одсуство из домаћинства мање од једне године.

Шифре 3 и 4 могу бити унете само за чланове домаћинства који су били анкетирани у једном од претходних таласа.

Лице не живи више у овом домаћинству, шифра 3 – уноси се за чланове домаћинства који су се у међувремену иселили из домаћинства и не живе више на датој адреси.

Лице је умрло, шифра 4 – уноси се за чланове домаћинства који су у међувремену умрли.

Лице је одбило сарадњу, шифра 5 – уноси се за лице које одбија сарадњу.

За лица за која је унета шифра 3, 4 или 5 анкетање је завршено.

Питање 4 – Врста институције у којој лице живи

На ово питање одговарају само лица за која је у претходном питању унета шифра 2.

Шифра 1, Школска установа – уноси се за лице које борави током године у некој школској установи и чији је економски интерес везан за анкетиранио домаћинство.

Шифра 2, Болница – уноси се за лице које је у време анкетања било на болничком лечењу а које је члан анкетираниог домаћинства.

Шифра 3, Друга социјална установа – уноси се за лице које је члан анкетираниог домаћинства а које током године борави у некој социјалној установи (нпр. Центар за смештај и дневни боравак деце и омладине ометене у развоју, Геронтолошки центар, Дом за инвалидна лица итд.).

Шифра 4, Религијска установа – уноси се за лице које борави у некој религијској установи а које је члан анкетираниог домаћинства.

Шифра 5, Домови, раднички хотели, студентски домови и сл. – уноси се за лице које живи у некој од наведених институција а које је економски везано за анкетиранио домаћинство.

Шифра 6, Војна установа – уноси се за лице које борави у некој војној установи и које је економски везано за анкетиранио домаћинство.

Шифра 7, Друго (затвор и сл.) – уноси се за лице које се налази у некој другој установи, која се не може сврстати ни у једну од претходно наведених, и које је члан анкетираниог домаћинства.

Питање 5 – Да ли је лице рођено пре првог дана у седмици анкетања?

Шифра 1, Да – уноси се за лице које је рођено пре првог дана у седмици анкетања (година рођења није битна код одговора на ово питање).

Шифра 2, Не – уноси се за лице које је рођено првог дана у седмици анкетања и након тога (година рођења није битна код одговора на ово питање).

Питање 6, 7 и 8 – Редни број брачног партнера, оца и мајке

Код одговора на ово питање видети редни број из колоне нула (0).

За сваког члана домаћинства уноси се: **редни број супруга/супруге**, односно **брачног партнера** (питање 6). Код питања 7 потребно је унети **редни број оца** (очуха, усвојитеља или старатеља). Код питања 8 потребно је унети **редни број мајке** (маћехе, усвојитељке или старатељке). За лица која немају брачног партнера, оца или мајку, или они (брачни партнер, отац или мајка) не припадају анкетираном домаћинству, одговарајућа поља треба оставити празна.

Питање 9 – Однос према лицу на које се води домаћинство

Лице на које се води домаћинство, шифра 1 – уноси се за лице на које се води домаћинство. Свако приватно домаћинство може да има само једно лице са шифром 1 и то лице не може да буде млађе од 15 година.

Брачни партнер (супруг/супруга) лица на које се води домаћинство, шифра 2 – уноси се за брачног партнера (супруга или супругу) лица на које се води домаћинство. Брачни партнер одређује се према стварном (*de facto*) стању у породици (нпр. ванбрачне заједнице) и не мора да одговара законском брачном стању, које се уноси у 11.

Деца лица на које се води домаћинство (или његовог брачног партнера), шифра 3 – уноси се за децу лица на које се води домаћинство и/или његовог брачног партнера, као и за усвојену децу. У случају да је једно дете у браку, а друго није, прво треба унети дете које није у браку.

Отац, мајка, деда, баба и остали преци лица на које се води домаћинство, или његовог брачног партнера, шифра 4 – уноси се за све претке лица на које се води домаћинство и/или његовог брачног партнера.

Остали рођаци лица на које се води домаћинство, или његовог брачног партнера (унук, унука, праунук, праунука, брат, сестра, снаја, зет, стриц, стрина, ујак, ујна итд.), шифра 5 – уноси се за осталу родбину носиоца домаћинства или његовог брачног партнера која живи у анкетираном домаћинству.

Остали, шифра 6 – уноси се за остала лица која живе у домаћинству и не могу се сврстати ни у једну од наведених група, односно нису у родбинским везама са лицем на које се води домаћинство, нити његовим брачним партнером (нпр.: пријатељи, рођаци лица које више не живи у анкетираном домаћинству и сл.).

Питање 10 – Пол

За лица мушког пола уноси се **шифра 1**, а за лица женског пола **шифра 2**.

Питање 11 – Брачно стање

Уноси се шифра која одговара законском брачном стању лица које се анкетира.

Шифра 1 уноси се за неожењена и неодата лица.

Шифра 2 уноси се за ожењена и удата лица.

Шифра 3 уноси се за удовце и удовице.

Шифра 4 уноси се за разведене.

Питање 12 – Држављанство

Шифра 1 уноси се за лице које је држављанин Републике Србије. За лице које истовремено има српско држављанство и држављанство неке друге државе, а борави на територији Републике Србије, треба унети **шифру 1**.

Шифра 2 уноси се за лице које има држављанство неке друге државе, и том приликом се отвара додатно питање, 12а, где треба унети назив државе чије држављанство лице има.

Питање 12а – Држављанство – Назив друге државе чије држављанство лице има

Ово је питање код ког треба унети назив државе чије држављанство има анкетирано лице. Приликом уписивања одговора на ово питање отвара се шифарник у коме су дата имена држава и анкетар треба да изабере један од понуђених одговора у складу са изјавом анкетираног лица.

Питање 13 – Држава рођења

Шифра 1 уноси се за сва лица рођена у Републици Србији. Лице које је рођено у Србији не одговара на питање 14, него директно одговара на питање 16.

Шифра 2 уноси се за лица која нису рођена у Републици Србији, и том приликом се отвара додатно питање, 13а, где треба унети назив државе у којој је лице рођено.

У случају да лице не зна државу рођења или се двоуми, као државу рођења треба унети државу у којој је његова мајка имала пребивалиште, односно стално место становања у тренутку када се лице родило.

Питање 13а – Држава рођења – Назив друге државе у којој је лице рођено

Ово је питање код ког треба унети назив државе у којој је лице рођено. Приликом уписа одговора на ово питање отвара се шифарник у коме су дата имена држава и анкетар треба да изабере један од понуђених одговора у складу са изјавом анкетираног лица.

Питање 14 – Дужина боравка у Србији

Одговор на ово питање дају лица која су рођена ван Републике Србије.

Шифра 1 уноси се за лице које у Србији борави краће од годину дана. Ако је уписана ова шифра, лице одговара директно на питање 15.

Шифра 2 уноси се за лице које у Србији борави годину дана и дуже.

Питање 14а – Дужина боравка у Србији – број започетих година

Код овог питања треба унети број започетих година боравка лица у Србији.

Ако је лице у више наврата одлазило из Србије на период од годину дана или дуже и поново се враћало у Србију, дужина боравка се рачуна од тренутка када се лице последњи пут вратило у Србију.

Лице које борави у Србији **годину дана или дуже** не одговара на питање 15, него директно одговара на питање 16.

Питање 15 – Укупно планирано трајање боравка у Србији

Највероватније годину дана или дуже, шифра 1 – уноси се за лице које планира да у Србији борави годину дана или дуже, укључујући и период који је већ протекао. Ову шифру треба унети и за децу која немају годину дана, рођена су у Србији и чији родитељи бораве на територији Републике Србије.

Највероватније краће од једне године, шифра 2 – уноси се за лице које планира да борави на територији Републике Србије краће од једне године, укључујући и време боравка које је већ протекло. Лице код којег је унета ова шифра не одговара даље на питања из упитника и за њега је анкетирање завршено.

За децу рођену првог дана почетка седмице анкетирања па надаље изостављају се питања 16, 17 и 18 и прелази се директно на питање 19.

Питање 16 – Да ли је лице у току посматране седмице претежно живело у овом домаћинству?

Ово питање служи да би се потврдило присуство лица у домаћинству у посматраном периоду. Анкетар мора да се потруди да добије одговор на ово питање, јер изостанак одговора није предвиђен.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у посматраном периоду најмање четири дана боравило у анкетираним домаћинству. Лице код којег је унета ова шифра не одговара на питања 17 и 18, него директно даје одговор на питање 19.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које је у посматраном периоду најмање четири дана било одсутно из анкетираним домаћинства.

Питање 17 – Разлог одсуства из домаћинства

На ово питање одговара лице које је у посматраној седмици најмање четири дана било одсутно из домаћинства.

Службени пут, шифра 01 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства због службеног пута у земљи или у иностранству.

Ради у другој општини у Србији, шифра 02 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства зато што ради у другој општини на територији Републике Србије.

Ради у иностранству, шифра 03 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства зато што ради у иностранству, самостално или за страног или домаћег послодавца.

Борави у иностранству као члан породице лица са разлогом одсуства под шифром 3, шифра 04 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства зато што борави у иностранству као члан породице лица са разлогом одсуства под шифром 03.

Школује се у другој општини у Србији, шифра 05 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства зато што се школује у другој општини у Србији.

Школује се у иностранству, шифра 06 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства зато што се школује у иностранству.

Лични разлози (болест, боравак у другом домаћинству и сл.), шифра 07 – уноси се за лице чији је разлог одсуства из домаћинства у посматраној седмици био личне природе (болест, боравак у другом домаћинству, некој институцији и сл.).

Годишњи одмор, шифра 08 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства због годишњег одмора. Ову шифру треба се уноси и за лице које проводи годишњи одмор у неком другом домаћинству.

Добровољно одслужење војног рока, шифра 09 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства због добровољног одслужења војног рока.

Остало, шифра 10 – уноси се за лице чији се разлог одсуства из домаћинства не може сврстати ни у један од наведених.

Боравак у институцији, шифра 11 – уноси се за лице које је у посматраној седмици претежно одсуствовало из домаћинства због боравка у некој од институција (нпр. затвор).

Питање 18 – Непрекидно трајање одсуства из домаћинства (укључује се време које је протекло и време које је преостало до повратка у домаћинство)

Код одговора на ово питање узима се у обзир економски интерес анкетираним лица.

Краће од једне године, шифра 1 – уноси се за лице које је одсутно или намерава да буде одсутно из домаћинства краће од годину дана. За лица која годину дана или дуже раде или студирају у другој општини, а у току године повремено долазе у домаћинство за које су економски везана (добијају финансијска средства из тог домаћинства или улажу финансијска средства у то домаћинство) – треба унети шифру 1.

Годину дана и дуже, шифра 2 – уноси се за лице које је из домаћинства одсутно или намерава да буде одсутно годину дана или дуже у непрекидном трајању. Лице које ради и заједно са члановима своје породице живи у иностранству, а повремено у току године долази у домаћинство својих родитеља не

сматра се чланом родитељског домаћинства, као ни чланови његове породице који заједно са њим живе у иностранству, и за њих треба унети шифру 2.

Питање 19 – Национална припадност

На основу Уставом загарантоване слободе изјашњавања о националној припадности, анкетар је дужан да у ово поље упише националну припадност која у потпуности одговара изјави анкетираниог лица. Такође, сходно уставним одредбама, лице није дужно да да одговор на ово питање. За лице које се није изјаснило о својој националној припадности треба унети шифру 99.

За лице српске националности треба унети шифру 1. У осталим случајевима треба унети шифру 2.

За децу млађу од годину дана не треба давати одговор на питања 20–22, већ директно прећи на питање 23.

Питање 19а – Национална припадност која није српска

Код одговора на ово питање анкетар из понуђеног шифарника треба да изабере националну припадност за коју се анкетирано лице изјасни.

Питање 20 – Где је лице живело пре годину дана

Одговор на ово питање даје се за лица стара годину дана или више. Код овог питања узима се у обзир стално место боравка, тј. пребивалиште.

У истој општини, шифра 1 – уноси се за лице које је пре годину дана живело у истој општини у којој живи и у моменту анкетирања. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 21 и 22, него одговара директно на питање 23.

У другој општини на територији Србије, шифра 2 – уноси се за лице које је пре годину дана живело у другој општини у Републици Србији.

У другој држави, шифра 3 – уноси се за лице које је пре годину дана живело у некој другој држави. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 21, него одговара директно на питање 22.

Питање 21 – У којој је општини лице живело пре годину дана

Унети назив општине у којој је лице живело пре годину дана. Уколико је дат одговор на ово питање, лице не одговара на питање 22, него одговара директно на питање 23.

Питање 22 – У којој је држави лице живело пре годину дана

Унети назив државе у којој је лице живело пре годину дана.

Контролне тачке (попуњено програмски)

Питања 23 и 24 не треба постављати лицу које се анкетира, јер се аутоматски попуњавају на основу претходно датих одговора.

Питање 23 – Да ли лице припада циљној популацији

Не, шифра 2 – уноси се за лице за које је код питања 18 унета шифра 2.

Лице за које је унета шифра 2 не одговара даље на питања из упитника и за њега је анкетирање завршено.

За сва остала лица уноси се **шифра 1**.

Питање 24 – Да ли лице има 15 или више година

Одговор на ово питање рачуна се на основу података датих на питање 2.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које има навршених 15 или више година последњег дана посматране седмице (до поноћи, тј. до 24 часа), тј. код кога је као одговор на питање 5 унета **шифра 1**.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које до првог дана седмице анкетирања није напунило 15 година, тј. код кога је као одговор на питање 5 унета **шифра 2**. Ово лице не одговара даље на питања из упитника и за њега је анкетирање завршено.

Одговор на ово питање добија се на основу шифара унетих у питања 2 и 5. За лица за која је у питању 5 унета шифра 1, а рођена су 2000. године и раније попуниће се шифра 1. За лица која су рођена 2000. године, а код којих је у питању 5 унета шифра 2, код питања 24 ће се попунити шифра 2, и за ова лица анкетирање је завршено. За лица која су рођена 2001. године и касније унеће се шифра 2 и за њих је анкетирање, такође, завршено.

Информације о даваоцу података**Питање 25 – Ко даје податке?**

Анкетирано лице, шифра 1 – уноси се уколико на питања из упитника одговара лице за које се попуњава упитник.

Други члан домаћинства, шифра 2 – уноси се уколико анкетирано лице не даје податке лично за себе, него за њега даје податке неки други члан домаћинства.

Радни статус

У овом модулу прикупљају се подаци о радном статусу анкетираних лица. На питања из овог дела упитника одговарају сва лица која су код питања 24 имала унету шифру 1. За лица која се налазе на добровољном служењу војног рока, а у посматраној седмици су обављала неки плаћени посао, на питања у питањима од 26 до 29, 31, 35, 37 и 39 треба унети шифру 2.

Питање 26 – Да ли сте у току посматране седмице обављали било какав посао за плату или приход (у готовини, роби или услугама), у трајању од најмање једног сата (код послодавца / самостално / на пољопривредном имању), чак и ако у току посматране седмице нису остварени приходи или ништа није произведено?

Под појмом 'посао' подразумева се било какав рад за плату, профит, накнаду у природи или у виду услуге, чак и ако је тај рад трајао **само један сат**. При том није битно да ли лице тај посао обавља у формалном радном односу или не, јер се под појмом 'запослен' у овој анкети не сматра само лице које је у радном односу, него и други облици рада којим се остварује приход, профит или зарада, а који могу бити исплаћени у новцу, роби или услугама. Тако се једнако запосленим сматра лице које, по договору, држи искључиво приватне часове, као и лице које то ради у редовном радном односу, било у државној или у приватној школи. Лице које ради у властитом привредном друштву, лице које обавља посао по уговору о делу, ауторском уговору, или обавља неке повремене послове који су најчешће плаћени у готовини исто тако се сматра запосленим као и радник који је запослен у државном или приватном привредном друштву.

Запосленим лицем сматра се и пољопривредник који обрађује земљу искључиво за своје потребе и тиме значајно доприноси смањењу укупних трошкова домаћинства, као и онај који своје производе продаје или размењује на тржишту.

Лица која искључиво обављају мање пољопривредне активности у слободно време и тиме значајно не доприносе смањењу укупних трошкова домаћинства, а при том не обављају ниједан други посао за

плату, профит, накнаду у природи или у виду услуге, чак и ако је тај рад трајао **само један сат**, не сматрају се запосленим лицима и за њих не треба унети шифру 2.

Лица која се налазе на одслужењу обавезног друштвено-корисног рада не могу се сматрати запосленим лицима.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у посматраној седмици барем **један сат** обављало неки плаћени посао. Ову шифру треба унети и за ученике на плаћеној пракси, као и за стажисте који су плаћени, а који су укључени у производњу добара или пружање услуга.

Ову шифру треба унети за сва лица која су у формалном радном односу, пољопривреднике који остварују приход од свог имања, лица која обављају слободну професију или имају властиту радњу, агенцију и сл., као и лица која нису у формалном радном односу али имају посао који редовно обављају, уколико у посматраној седмици нису били одсутни са посла. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 27–42, него директно даје одговор на питање 43.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које није обављало ниједан од наведених послова у посматраној седмици.

Питање 27 – Да ли сте у току посматране седмице утрошили време у процесу започињања властитог бизниса (производне, услужне или пољопривредне делатности) од ког би ваше домаћинство могло имати приход (у готовини, роби или услугама), или сте градили кућу за продају или изнајмљивање у будућности?

Да, шифра 1 – уноси се уколико је лице у посматраној седмици утрошило време на предузимање неких активности у циљу покретања и започињања властитог бизниса (нпр.: куповина или инсталирање машина или опреме, проналажење пословног простора, набавка или наручивање производа; стварање залиха за припремање и започињање властитог бизниса и сл.) од кога би домаћинство у будућности могло да остварује приход. Ову шифру треба унети и за лица која већ имају сопствени бизнис, али се у посматраној седмици нису активно бавила тим бизнисом, нпр.: пољопривредник који је одржавао имање, али ништа није производио нити продавао, рибар који је поправљао брод или крпио мрежу а није ловио нити продавао рибу; архитекта или правник који су у канцеларији чекали клијенте, лица која су у посматраној седмици похађала семинаре или састанке у вези са обављањем њиховог властитог бизниса. Ову шифру такође треба унети за лица која су градила кућу за рентирање или продају. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 28–42, него директно даје одговор на питање 43.

Не, шифра 2 – уноси се уколико лице у посматраној седмици није обављало ниједну од наведених активности.

Питање 28 – Да ли сте у току посматране седмице обављали неки неплаћени посао код послодавца који је члан вашег домаћинства односно власник пољопривредног имања на којем он (власник) остварује плату или профит?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у току посматране седмице обављало неки неплаћени посао у привредном друштву, у оквиру професионалне праксе, или на пољопривредном имању, које је у власништву неког од чланова његовог домаћинства, и на основу којег власник остварује плату или профит. На пример: син или ћерка који живе у породичном домаћинству и раде у породичној фирми или на породичном имању без примања накнаде; супруга која помаже супругу у породичном послу без формалне плате, као и остали чланови домаћинства који без накнаде помажу у обављању породичног посла због заједничког економског интереса. Уколико је унета ова шифра лице, не одговара на питања 29–42, него директно даје одговор на питање 43.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у току посматране седмице није обављало неки неплаћени посао у привредном друштву, у оквиру професионалне праксе или на пољопривредном имању, које је у власништву неког од чланова његове породице.

Питање 29 – Да ли сте у току посматране седмице били ангажовани у пољопривредној производњи (на свом или туђем имању), бавили се рибарством, ловом, сакупљањем производа као што су пужеви, печурке, огрев, биљке и сл.?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је било ангажовано на некој од поменутих активности.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које није било ангажовано ни на једној од поменутих активности. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 30, него директно даје одговор на питање 31.

Питање 30 – Да ли се наведени производи (на чијој сте производњи или сакупљању били ангажовани) углавном или барем делимично продају?

Да, углавном или делимично се продају, шифра 1 – уноси се за лице чији се производи, који су наведени код питања 29, углавном или барем делимично продају. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 31–42, него директно даје одговор на питање 43.

Не, обично се у потпуности троше у домаћинству, шифра 2 – уноси се за лице које производе, наведене код питања 29, користи само за сопствену потрошњу и не продаје их. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 31–42, него директно даје одговор на питање 43.

Питање 31 – Да ли имате властити бизнис, пољопривредно имање или приватно обављате професију са које сте били одсутни током целе посматране седмице и на коју намеравате да се вратите?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које приватно обавља професију или има пољопривредно имање на коме иначе ради, а са којег је током читаве посматране седмице било одсутно и на које намерава да се врати.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које нема посао или пољопривредно имање на коме ради нити приватно обавља професију, а са којег је било одсутно посматране седмице. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 32–34, него директно даје одговор на питање 35.

Питања 32–34 – Да ли при обављању посла примењујете или користите:

Питање 32 – Машине или опрему од значајне вредности, у коју сте уложили новац

Да, шифра 1 – уноси се само за лице које у свом послу користи машине или опрему од значајне вредности, у коју је уложило новац. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 33–39, него директно даје одговор на питање 40.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у свом послу не користи машине или опрему од значајне вредности, у коју је уложило новац.

Питање 33 – Канцеларију, продавницу, имање или друго место где обављате посао

Да, шифра 1 – уноси се само за лице које у свом пословању користи канцеларије, продавнице, пољопривредно имање или неко друго место где се обавља посао. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 34–39, него директно даје одговор на питање 40.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у свом пословању не користи канцеларије, продавнице, пољопривредно имање или неко друго место где обавља посао.

Питање 34 – Услуге рекламирања или оглашавања

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је користило услуге рекламирања на телевизији, радију, новинама, билбордима, малим огласима и слично. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 35–39, него директно даје одговор на питање 40.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које није користило услуге рекламирања или оглашавања свог посла.

Питање 35 – Да ли имате неки посао на којем примате плату, а са којег сте били одсутни током целе посматране седмице?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које има посао на којем прима плату, а са којег је било одсутно у току целе посматране седмице.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које није имало посао на којем прима плату и са којег је било одсутно током посматране седмице. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 36, него директно даје одговор на питање 37.

Питање 36 – Да ли постоји гаранција/сигурност да се можете вратити на посао након истека одсуства (имате уговор или договор у вези с тим послом)?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које има посао на којем прима плату, с којег је у току целе посматране седмице било одсутно из неког разлога (на пример: породилско одсуство, болест, стручно усавршавање и слично), а које има гаранцију (решење, обећање послодавца) да ће се на тај посао вратити. Ова шифра се уноси се и за лица која обављају сезонски посао и која имају гаранцију да ће се вратити на посао код истог послодавца на почетку следеће сезоне. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 37–39, него директно даје одговор на питање 40.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које нема гаранцију, нити је сигурно да ће се вратити на посао након истека одсуства.

Питање 37 – Да ли имате неплаћени посао код послодавца (у производној, услужној или пољопривредној делатности) који је у власништву неког од чланова вашег домаћинства а са којег сте били одсутни током целе посматране седмице?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које углавном без накнаде обавља породични посао (који је у власништву неког од чланова домаћинства), са којег је било одсутно у току целе посматране седмице.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које није имало неплаћени посао који је у власништву неког од чланова његове породице, са којег је било одсутно у току посматране седмице. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 38, него директно даје одговор на питање 39.

Питање 38 – Да ли члан домаћинства код којег радите има обавезу да прихвати ваш повратак на посао?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које без накнаде обавља посао који је у власништву другог члана домаћинства, с којег је било одсутно током целе посматране седмице, а које има гаранцију власника (члана његовог домаћинства) да ће прихватити његов повратак након истека одсуства. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 39, него директно даје одговор на питање 40.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које има неплаћени посао који је у власништву неког од чланова његове породице, а које нема гаранцију власника (члана његовог домаћинства) да ће прихватити његов повратак на посао након истека одсуства.

Питање 39 – Зашто нисте радили у току посматране седмице?

На ово питање одговара лице које током целе посматране седмице није обављало никакав посао, као и лице које је имало посао, с којег је било одсутно у току посматране седмице и које нема гаранцију од стране послодавца, или власника породичног посла, да ће се поново вратити на посао.

Одсуство, или привремени прекид радног уговора на иницијативу послодавца (отказ), шифра 1 – уноси се за лице које у току посматране седмице није радило због привременог прекида радног уговора на иницијативу послодавца, или је добило отказ.

Обавезан друштвено-корисни рад, шифра 2 – уноси се за лице које у току посматране седмице није радило због обавезног друштвено-корисног рада (уместо одслужења затворске казне). Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 40–91, него директно даје одговор на питање 92.

Сезонска пауза на сезонском послу, шифра 3 – уноси се за лице које у току целе посматране седмице није радило због сезонског карактера посла који обавља.

Остали (нису радили нити су имали посао са којег су били одсутни током целе посматране седмице), шифра 4 – уноси се за лице које није имало нити је обављало било какав посао у току целе посматране седмице, као и за лице које није имало посао са којег је било одсутно током целе посматране седмице. Ова шифра се уноси и за лица која нису радила због добровољног одслужења војног рока. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 40–91, него директно даје одговор на питање 92.

Питање 40 – Разлог одсуства са посла

На ово питање одговара лице које је имало посао, са којег је било одсутно током целе посматране седмице због једног од следећих разлога:

Лоши временски услови, шифра 01 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла због лоших временских услова (на пример: поплава, земљотрес, падавине, олуја и слично).

Смањен обим посла због техничких или економских разлога, шифра 02 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла због недостатка сировина или репроматеријала, квара, ремонта или недостатка опреме. То значи да је лице одсуствовало са посла због прекида технолошког процеса рада који је наступио независно од његове воље.

Штрајк, шифра 03 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла због штрајка. Ова шифра се уноси само за лица која су директно учествовала у штрајку. За лице које током посматране седмице није могло да ради због штрајка, а није директно учествовало у њему, треба унети шифру 02.

Школовање или обука, шифра 04 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла због школовања (дошколовања), стручног усавшавања или обуке.

Болест, повреда или привремена неспособност, шифра 05 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла због своје болести или здравствене неспособности за рад. Ову шифру треба унети и за жене које одсуствују с посла због трудничког боловања. **Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 41–42, него директно даје одговор на питање 43.**

Породиљско одсуство, шифра 06 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла због коришћења породилског одсуства, без обзира на то да ли породилско одсуство користи мајка или отац. Породилско одсуство почиње обавезно 28 дана пре времена одређеног за порођај и траје до навршена три месеца од дана порођаја. **Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 41–42, него директно даје одговор на питање 43.**

Родитељско одсуство / нега детета (старости три месеца до годину дана), шифра 07 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла ради неге детета, без обзира да ли ово одсуство користи мајка или отац. Одсуство с посла ради неге детета траје до истека 365 дана од дана отпочињања породилског одсуства за прво и друго дете, односно две године за треће и свако наредно новорођено дете, рачунајући од дана отпочињања породилског одсуства.

Годишњи одмор, државни или верски празници, шифра 08 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице одсуствовало са посла због државног или верског празника, или због коришћења годишњег одмора.

Плаћено одсуство, шифра 09 – уноси се за лице које је током целе посматране седмице било на плаћеном одсуству, тј. одсуству уз накнаду зараде.

Ова шифра се уноси у следећим случајевима:

- склапање брака,
- тежа болест или смрт члана уже породице,
- порођај супруге,
- добровољно давање крви, и
- прерасподела радног времена (за лице које је прековременим радом 'зарадило' слободне дане).

Остали (нпр. разлози личне природе), шифра 10 – уноси се за лице које је посматране седмице одсуствовало са посла због разлога који се не могу сврстати ни у један од наведених модалитета. На пример: родитељи на боловању због болести детета; родитељи на боловању ради посебне неге детета које има тежак степен психофизичке ометености најдуже до навршених пет година живота детета и др.

Лице које је дало одговор на питања 32, 33 и/или 34 њом шифром 1 не одговара на питања 41–42, него директно одговара на питање 43.

Питање 41 – Укупно трајање одсуства (време од последњег дана када сте радили до планираног повратка на посао)

Три месеца или краће, шифра 1 – уноси се за лице чије је планирано трајање одсуства са посла три месеца или краће. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 42, него директно даје одговор на питање 43.

Дуже од три месеца, шифра 2 – уноси се за лице чије је планирано трајање одсуства са посла дуже од три месеца.

Немате намеру да се вратите на посао, шифра 3 – уноси се за лице које не намерава да се врати на посао с којег је одсутно. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 42–91, него директно даје одговор на питање 92.

Питање 42 – Колика је ваша укупна месечна нето зарада коју примате током одсуства с посла?

Не примате зараду, шифра 1 – уноси се за лице које за време одсуства с посла не прима никакву зараду. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 43–91, него директно даје одговор на питање 92.

Примате мање од 50% зараде, шифра 2 – уноси се за лице које за време одсуства с посла прима мање од 50% уобичајене нето зараде (без пореза и доприноса). Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 43–91, него директно даје одговор на питање 92.

Примате 50% зараде или више, шифра 3 – уноси се за лице које за време одсуства с посла прима 50% или више уобичајене нето зараде (без пореза и доприноса).

Лице које је дало одговор на питања 38 и 41 под шифром 1 не одговара на питање 42, него директно одговара на питање 43. Уколико је лице одговорило на питање 38 са шифром 1, а на питање 41 са шифром 2, онда то лице не одговара на питања 42–91, него директно одговара на питање 92.

Постојање додатног посла**Питање 43 – Да ли сте у току посматране седмице имали други/додатни посао, чак и ако га нисте обављали?**

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у посматраној седмици, поред главног посла, имало још неки, додатни, допунски или хонорарни посао, који је обављало за новчану или другу накнаду. Ова шифра се уноси и за лице које је било одсутно са додатног посла посматране седмице, а који иначе уобичајено обавља поред свог главног посла.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у посматраној седмици, поред главног посла, није обављало и није имало никакав додатни посао.

Карактеристике главног посла

Питања 44–85 односе се на **главно** запослење, односно посао. Уколико лице за које се попуњава упитник има више послова којима се бави оно мора само да одлучи који је његов главни посао. Главни посао може бити посао који лице обавља у фирми где му је радна књижица, затим на којем проводи највише времена или на којем остварује највећу зараду или профит.

Сви подаци који се тичу главног посла дају се према ситуацији у посматраној седмици, изузев у случајевима када је у самом питању наглашено за који период треба да се да одговор (нпр. питања 71–75).

Лице које је у току посматране седмице променило посао, као свој главни посао треба да сматра посао који је имало крајем посматране седмице. Ако је лице у току вишегодишњег рада у истој фирми радило на различитим радним местима, одговор на питања даје се према радном месту на којем је радило у посматраној седмици. Лице које је у посматраној седмици било одсутно с посла даје податке о послу с којег је одсутно.

Питање 44 – Држава у којој радите

За лице које ради на територији Републике Србије треба унети **шифру 1**. За лице које ради у иностранству треба унети **шифру 2**.

За лице које ради у амбасади треба унети назив земље у којој се амбасада налази.

Питање 44а – Назив стране државе у којој радите

У ово поље треба унети назив стране државе у којој лице ради бирањем државе из шифарника.

Лица која су давала одговор на ово питање не одговарају на питање 45, него директно дају одговор на питање 46.

Питање 45 – Општина рада

За лице које ради на територији Републике Србије у ово поље треба унети назив општине у којој лице ради.

За лице које нема уобичајено место рада (нпр. аквизитери, трговачки путници, возачи и пратеће особље у међуградском и међународном саобраћају и сл.) треба унети општину у којој се налази седиште привредног друштва (д.о.о., а.д.) или неког другог правног лица (државни орган, непрофитна организација и сл.), задруге или друге организације у којој је лице запослено.

За лице које нема стално запослење треба унети назив општине у којој је обављало посао у посматраној седмици.

Питање 46 – Занимање – Шифра према списку занимања

У поље код овог питања уноси се шифра занимања. Шифрирање занимања врше статистичари, а **не анкетари** који раде на терену.

Занимања се шифрирају према **Класификацији занимања** која је упоредива са Међународном стандардном класификацијом занимања (ISCO-08). Шифра занимања је четворомесна.

Питање 46а – Занимање – опис (описите главне послове које обављате)

Одговор се даје уношењем што потпунијег и прецизнијег назива занимања које је лице обављало у посматраној седмици. Занимање се одређује независно од делатности фирме у којој лице ради. Треба избегавати непотпуне и уопштене одговоре и настојати да се добију што прецизнији одговори.

Непотпуни и уопштени одговори	Правилни одговори:
Пољопривредник	Пољопривредник (сточар, ратар, воћар) – произвођач за тржиште, пољопривредник – произвођач за сопствене потребе
Пољопривредни радник	Пољопривредни помоћни радник (у сточарству, ратарству итд.)
Рибар	Слатководни рибар, рибар на мору, радник у рибњаку
Металски радник	Металостругар занатлија, металостругар индустријски, ливац занатлија, ливац индустријски
Дрвопрерађивачки радник	Дрвостругар занатлија, дрвостругар индустријски
Текстилни радник	Ручни плетач текстила занатлија, машински плетач текстила занатлија, машински плетач текстила у индустрији
Пекар, месар	Пекар занатлија, пекар индустријски, месар занатлија, месар индустријски
Професор, предавач	Професор у средњој школи, професор у вишој школи, професор на факултету (без обзира на предмет); исто и за предавача
Службеник, референт, инспектор, саветник	Матичар, референт за социјалну заштиту, санитарни инспектор, правни саветник
Пословођа, надзорник, предрадник	Пословођа минер, надзорник ткања, предрадник у производњи азота
Инжењер	Грађевински, електротехнички, машински инжењер итд.
Техничар	Грађевински, машински, рударски техничар итд.
Уметник	Књижевник, вајар, сликар, композитор итд.
Нестручни радник, неквалификовани радник	Пакер, мерач, сортирер, носач
Руководилац	Руководилац у пољопривреди, грађевинарству, трговини, угоститељству, саобраћају, финансијама

Питање 47 – Делатност – Шифра према списку делатности

У поље код овог питања уноси се шифра делатности. Шифрирање делатности врше статистичари, а **не анкетари** који раде на терену.

Делатности се шифрирају према **Класификацији делатности**, која је упоредива са Класификацијом делатности Уједињених нација (ISIC, rev. 4) и класификацијом Европске уније (NACE, rev. 2). Шифра делатности је тромесна.

Питање 47а – Делатност (локалне јединице) у којој радите (шта се производи или које се услуге пружају) – опис

Локалном јединицом сматра се **географска локација где се обавља посао**, коју обично чини једна зграда, део зграде или више зграда. Дакле, локалну јединицу чини **један или група запослених** у једном привредном друштву (д.о.о., а.д.) или у неком другом правном лицу (државни орган, непрофитна организација и сл.) **који су географски лоцирани на истом месту**. То може бити имање, лабораторија, продавница, гаража, бар, кафана, хотел, ресторан, канцеларија, складиште, школа, болница, здравствена станица, кућа итд. где лице обавља посао.

За **нерегистроване** организационе јединице привредног друштва које **се налазе на истој** локацији као и матично привредно друштво, а обављају различиту делатност од делатности матичног привредног друштва, уноси се делатност матичног привредног друштва. За **нерегистроване** организационе јединице привредног друштва које обављају различиту делатност од делатности матичног привредног друштва, а које се **не налазе на истој** локацији као и матично привредно друштво, уноси се делатност коју они обављају.

На пример, уколико је основна делатност неког привредног друштва производња канцеларијског намештаја, али истовремено има дислоцирану трговину у којој се тај намештај продаје (без обзира на то да ли је регистрована као јединица у саставу), за лице које ради у тој трговини уноси се назив „Трговина на мало намештајем“, а не „Производња канцеларијског намештаја“. Ако трговина није дислоцирана и налази се на истој адреси као и привредно друштво, а није посебно регистрована, онда треба унети „Производња канцеларијског намештаја“.

Или у другом случају: Ако лице ради у болници која има своју кантину која се налази на истој адреси где и болница, за лице које ради у тој кантини као делатност треба унети „болница“. Међутим, ако је кантина лоцирана на супротној страни улице, за лице које ради у тој кантини као делатност треба унети „кантина“.

За лице које ради у привредном друштву (д.о.о., а.д.) или у неком другом правном лицу (државни орган, непрофитна организација и сл.) које за обављање своје делатности изнајмљује просторије другог привредног друштва треба унети делатност привредног друштва у којем ради, независно од делатности привредног друштва у чијим просторијама ради (нпр. лице које ради у радњи која је регистрована за обављање послова фотокопирања и корицења и сл., а налази се у просторијама факултета, треба унети „фотокопирање и корицење“, а не делатност образовања односно „факултет“).

Ако лице обавља посао на више места (нпр. транспорт, грађевинарство, одржавање, надзор, послови везани за путовање), код куће или у месту где се налази наручилац посла, као локалну јединицу треба навести место одакле потичу инструкције за обављање тог посла или одакле је посао организован.

За лице које ради у Агенцији за привремено запошљавање, а привремено обавља посао за другог послодавца, треба унети назив основне делатности тог другог послодавца за кога привремено обавља посао.

За лица која раде у занатским, трговинским и другим приватним радњама (као оснивачи, суоснивачи, запослени или помажући чланови домаћинства) на линији треба унети назив делатности који се обавља у радњи.

За лица у пољопривредним домаћинствима која раде као власници на свом пољопривредном имању или као помажући чланови у породичном послу на имању другог члана домаћинства на линији треба унети назив оне пољопривредне гране која им доноси највећи приход.

За лица која самостално обављају професионалну делатност у виду занимања на линији се уноси што потпунији опис професионалне делатности којом се баве (нпр. самостални преводилац, самостални вајар и сл.).

За остала лица која обављају делатност у виду занимања на линији треба унети описно назив врсте посла који обављају (нпр. улични чистач обуће, улични продавац лутрије, улични продавац предмета домаће радиности итд.).

Питање 48 – Која права остварујете на том послу?

А – Приход, профит, зараду и сл., шифра 1 – уноси се за лице које на основу рада остварује приход, профит, зараду и слична примања, а **шифра 2** се уноси за лице која на главном послу не остварују ни приход, ни профит, ни зараду, нити друга слична примања.

Б – Пензијско осигурање, шифра 1 – уноси се за лице које на основу рада остварује право на пензијско осигурање, а **шифра 2** се уноси за лице које на основу рада не остварује право на пензијско осигурање.

В – Здравствено осигурање, шифра 1 – уноси се за лице које на основу рада остварује право на здравствено осигурање, а **шифра 2** се уноси за лице које на основу рада не остварује право на здравствено осигурање.

Г – Плаћено боловање, шифра 1 – уноси се за лице које на основу рада остварује право на плаћено боловање, а **шифра 2** се уноси за лице које на основу рада не остварује право на плаћено боловање.

Под плаћеним боловањем подразумева се законски плаћено боловање у висини од 65% зараде која би била остварена за тај месец. Износ мањи од 65% зараде која би била остварена за тај месец не третира се као плаћено боловање. Исти случај важи и за трудничко и породилско одсуство.

Д – Плаћени годишњи одмор, шифра 1 – уноси се за лице које на основу рада остварује право на плаћени годишњи одмор, а **шифра 2** се уноси за лице које на основу рада не остварује право на плаћени годишњи одмор.

Плаћени годишњи одмор подразумева 100% зараде која би била остварена за тај месец. Износ мањи од 100% зараде која би била остварена за тај месец не третира се као плаћени годишњи одмор.

Питања 49 и 50 – Година и месец када сте почели да радите на садашњем послу

Година

Приликом одговора на ово питање треба имати у виду да се уноси година од када је лице почело да ради на садашњем послу, без прекида, у континуитету. Уколико је лице код истог послодавца имало прекиде уговора о раду, при одговору на ово питање треба узети годину када је задњи пут склопљен уговор о раду с тим послодавцем.

Ако је лице у току свог радног века променило више послодаваца, уноси се година када је почело да ради за послодавца за кога је обављало посао у току посматране седмице. Уколико лице има уговор о раду који се обнавља, на пример, годишње, без прекида, као годину почетка рада на садашњем послу треба унети годину када је први пут склопљен тај уговор. Уколико лице више година ради у истом привредном друштву, у којем је у међувремену дошло до промене власништва, као годину почетка рада треба унети ону годину када је лице почело да ради за новог послодавца, само уколико је дошло до промене услова рада. Уколико услови рада (делатност, радно време, радно место и сл.) нису промењени, треба унети годину када је лице први пут почело да ради у том привредном друштву. Уколико је лице било отпуштено (технолошки вишак), па је поново враћено на посао у истом привредном друштву, као годину почетка рада треба унети годину када се лице поново вратило на посао.

За лице које ради самостално треба унети годину када је почело да обавља самосталну делатност без прекида (у континуитету). За пољопривреднике и помажуће чланове у домаћинству који сматрају да на том послу раде „од рођења“ треба унети ону календарску годину у којој су напунили 15 година.

Лице које је почело да ради пре 2013. године не одговара на питање 50, него директно даје одговор на питање 51.

Месец

Месец почетка рада на садашњем послу се уноси само за лица која су на садашњем послу почела да раде у току 2013, 2014. или 2015. године.

Питање 51 – Колико година радите на свим пословима (укупно)?

Уноси се укупан број година рада анкетираним лица, тј. све године рада код свих послодаваца и/или у самосталној активности (као приватник), без обзира на број година за које му је уплаћено пензијско осигурање. За лица која своју активност обављају на пољопривредном имању, укључујући и помажуће чланове, а која сматрају да раде „од рођења“, треба узети у обзир само њихов рад од када су напунили 15 година. Уносе се навршене године рада, а за лица која имају мање од једне године треба унети 00.

Питање 52 – Облик својине у којој радите

Уноси се шифра облика својине у којој лице ради. За запослене раднике уноси се шифра која одговара својини привредног друштва (д.о.о., а.д.) или неког другог правног лица (државног органа или непрофитне организације), установе или другог послодавца код којег лице обавља посао.

Шифра 1 и 2 уносе се за лице које ради у привредном друштву или установи која је у приватној својини, за лице које самостално обавља делатност – професију, за лице које ради за сопствени рачун, у приватном домаћинству (чисти, спрема куће, чува децу, држи приватне часове и слично), као и за лице које обавља услуге за привредно друштво или установу у државној својини (обавља грађевинске радове, врши издавачку делатност, припрема и доставља храну, врши услуге чишћења, заштите и слично).

Приватна – регистрована, шифра 1 – уноси се за лице које обавља посао у приватној регистрованој својини.

Приватна – нерегистрована, шифра 2 – уноси се за лице које обавља посао у приватној нерегистрованој својини.

Државна, шифра 3 – уноси се за лице које ради у неком правном лицу (државном органу или непрофитној организацији) која је у државној својини.

Остало – регистрована, шифра 4 – уноси се за лице које ради у привредном друштву које је у задружној или мешовитој својини, или чији је облик својине непознат. Ову шифру такође треба унети за лице које ради у организацијама које настају учлањењем (нпр. верске организације, друштвене организације као што су удружење грађана, унија потрошача, политичке организације и друго). Уколико је такво привредно друштво регистровано, унети шифру 4.

Остало – нерегистрована, шифра 5 – уноси се уколико привредно друштво у поменутом облику својине није регистровано.

Питање 53 – Какав је ваш професионални статус на том послу?

Власник/сувласник привредног друштва (д.о.о., а.д), шифра 1 – уноси се за лице које ради у властитом регистрованом привредном друштву као власник или сувласник.

Предузетник или ортак у ортакној предузетничкој радњи (СТР, СЗР, СУР, адвокатска канцеларија, ординација и др. слободне професије), шифра 2 – уноси се за лице које ради у властитој радњи као власник или сувласник (занатској, угоститељској, трговачкој и сл.).

Лице које остварује уговорену накнаду као извор прихода – „уговораша“, „хонорарци“ (уговор о делу, уговор о посредовању и заступању, ауторски и слични уговори), шифра 3 – уноси се за лице које ради по уговору о делу (хонорарно), ауторском или сличном уговору и остварује уговорену накнаду као доминантни извор прихода.

Самостални уметник, спортиста или лице које обавља делатности из области културе, уметности, религије и сл. делатности по основу овлашћења надлежног удружења или регулаторне институције, шифра 4 – уноси се за лице које обавља делатности из области културе, уметности, религије (књижевну, музичку, ликовну, филмску и др.), али искључиво на основу овлашћења надлежног удружења или регулаторне институције.

Остали непоменути облици самосталног обављања привредне делатности, шифра 5 – уноси се за лице које ради за сопствени рачун, тј. самостално проналази, договара и обавља послове и за сва друга лица која обављањем посла остварују накнаду.

Индивидуални пољопривредник, шифра 6 – уноси се за лице које се бави неком од пољопривредних делатности, на свом или породичном имању. При томе није важно да ли посао обавља само, или користи помоћ чланова породице односно других лица.

Запослени радник (ради за послодавца), шифра 7 – уноси се за лице које ради за послодавца у било којем сектору својине и остварује зараду у новцу или натури, без обзира на то да ли има формални уговор о запослењу или ради на основу усменог договора. Члан домаћинства који помаже у обављању породичног посла (на имању или у фирми) и који је плаћен за свој рад сматра се такође запосленим радником. Запосленим се сматра и лице које **ради** у војсци (као војно или цивилно лице), док се лице на добровољном одслужењу војног рока не сматра запосленим. За лице које чува децу у сопственој кући (хранитељске породице) треба унети шифру 7, уколико је за тај посао плаћено од стране локалне власти (или неке друге јавне институције) и уколико самостално не доноси одлуке које се тичу посла који обавља (нпр. распоред и број деце). Ако лице те исте послове обавља самостално, треба унети шифру 3, 4 или 5.

Запосленим се сматрају и студенти/ученици и лица на пракси или обуци, уколико су плаћени за свој рад, као и свештеници (било које верске заједнице). За лице које приватно обавља професију, а истовремено ради и за правно лице (нпр. лекар и стоматолог који има сопствену ординацију а истовремено ради у болници или дому здравља), треба унети шифру 1, 2, 3, 4, 5 или 7, зависно од тога за који посао се определило као за главни посао.

Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 54–55, него директно даје одговор на питање 56.

Неплаћени помажући члан у породичном послу, шифра 8 – уноси се за лице које помаже другом члану домаћинства у обављању породичног посла или вођењу пољопривредног газдинства, а при том није плаћено за тај рад. Овде треба укључити: сина или ћерку који раде у „родитељском послу“ или на родитељском газдинству без остваривања зараде, жену која помаже мужу у послу, родитеље који помажу деци у послу итд.

Ова шифра се не уноси за децу која се школују и само повремено помажу родитељима у обављању породичног посла и нису плаћена за тај рад, који може да се обави и без њихове помоћи. Такође, ова шифра се не уноси за рођаке који живе ван домаћинства, а повремено долазе како би помогли у обављању посла и нису плаћена за свој рад, као ни за лица која волонтирају без надокнаде. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 54–67, него директно даје одговор на питање 68.

Питање 54 – Да ли запошљавате и друге раднике?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које при обављању посла запошљава и друге раднике.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које при обављању посла не запошљава друге раднике, већ ради само. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 55–67, него директно даје одговор на питање 68.

Питање 55 – Колико радника запошљавате?

Унети број лица које анкетирано лице запошљава. Уколико је дат одговор на ово питање, лице не одговара на питања 56–67, него директно даје одговор на питање 68.

Напомена: На питања 56–67 одговор даје само лице за које је код питања 53 (професионални статус) унета шифра 7 (запослен радник).

Питање 56 – Да ли при обављању посла имате обавезу контроле рада барем једног радника (искључујући приправнике)?

Да, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који контролише и управља радом макар једне особе и чија се функција надзора налази у опису његовог посла. При одговору на ово питање треба узети у обзир ситуацију која је уобичајена, а не ону која се односи само на посматрану седмицу. Ова шифра се уноси и за чланове групе који имају колективну одговорност и где постоји ротација, тј. смењивање у вођењу посла и контроле других запослених. Ова шифра се не уноси за запосленог радника који је вршио функцију надзора привремено, мењајући особу која иначе врши надзор. Такође, ова шифра се не уноси за запосленог радника чији назив посла упућује на неку врсту надзора, при чему не управља радом других запослених особа нити га контролише (нпр. надзорник игралишта, чувар магацина итд.).

Не, шифра 2 – уноси се за запосленог радника који не управља радом других лица нити га контролише.

Питање 57 – Да ли радите?

У привредном друштву (д.о.о., а.д.) или у неком другом правном лицу (државни орган, непрофитна организација и сл.), на основу писменог уговора о запослењу, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који ради у привредном друштву или у неком другом правном лицу, на основу писменог уговора о запослењу (уговора о раду или уговора о привременим и повременим пословима).

У привредном друштву (д.о.о., а.д.) или у неком другом правном лицу (државни орган, непрофитна организација и сл.) без писменог уговора о запослењу, шифра 2 – уноси се за запосленог радника који ради у привредном друштву или у неком другом правном лицу без писменог уговора о запослењу (уговора о раду или уговора о привременим и повременим пословима).

У радњи (СТР, СЗР, СУР, адвокатска радња), на основу писменог уговора о запослењу, шифра 3 – уноси се за запосленог радника који ради у самосталној трговинској, занатској, угоститељској, адвокатској и другој радњи, на основу писменог уговора о запослењу.

У радњи (СТР, СЗР, СУР, адвокатска канцеларија) без писменог уговора о запослењу, шифра 4 – уноси се за запосленог радника који ради у самосталној трговинској, занатској, угоститељској, адвокатској и другој радњи без писменог уговора о запослењу.

Остало, на основу писменог уговора о запослењу, шифра 5 – уноси се за запосленог радника који ради за приватно домаћинство, укључујући и пољопривредно домаћинство, или за појединца с којим има склопљен писмени уговор.

Остало, без писменог уговора о запослењу, шифра 6 – уноси се за запосленог радника који ради за приватно домаћинство, укључујући и пољопривредно домаћинство или појединца с којим нема склопљен писмени уговор, односно ради на основу усменог договора.

Питање 58 – Да ли имате уговор са агенцијом за привремено запошљавање?

Агенција за привремено запошљавање је послодавац који, на темељу споразума о уступању радника, уступа радника другом послодавцу за обављање привремених послова. Уговор о раду за привремено обављање послова агенција може склопити са радником на одређено или неодређено време.

Да, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који има уговор са Агенцијом за привремено запошљавање (студентска организација, омладинска задруга и сл.) о обављању неког посла. Ово лице је плаћено од стране агенције која га је ангажовала за обављање привремених послова за другог послодавца.

Не, шифра 2 – уноси се за запосленог радника који нема уговор са Агенцијом за привремено запошљавање о обављању неког посла. Ову шифру се уноси и за запосленог радника који директно ради за Агенцију за привремено запошљавање, тј. није ангажован за обављање послова за другог послодавца.

Питање 59 – Да ли обављате посао?

На неодређено време, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који је уговором о раду засновао однос на неодређено време. Шифру 1 треба унети и за запосленог радника који је запослен на неодређено време, а којег је послодавац привремено уступио другом послодавцу за обављање одређеног посла и који има гаранцију повратка на претходни посао. Запослен радник који има уговор о раду који се обнавља, на пример, једном годишње сам треба да се определи да ли ради на неодређено или одређено време. Запослени радник може да се изјасни да је запослен на неодређено време и ако нема писмени уговор, већ само усмени договор о раду. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 60 и 61, него директно даје одговор на питање 62.

На одређено време, шифра 2 – уноси се за запосленог радника који обавља посао чије је трајање унапред одређено споразумом између послодавца и запосленог. Ову шифру такође треба унети за запосленог радника који је ангажован од стране послодавца у циљу обављања одређеног посла, при чему трајање рада није унапред одређено, већ зависи од времена које је потребно да се одређен посао обави.

Сезонски, шифра 3 – уноси се за запосленог радника који је у току посматране седмице обављао неки сезонски посао. Сезонски послови се обављају током одређене сезоне, најчешће у грађевинарству, туризму, угоститељству, пољопривреди и сл.

Повремено, шифра 4 – уноси се за запосленог радника који нема стално запослење, односно обавља повремене послове онда када их нађе, или када му се понуде. Ова шифра се уноси за запосленог радника који је у току посматране седмице обављао неки случајан – једнократан посао у договору са послодавцем (лице које је радило на истовару или утовару грађевинског материјала за приватно или физичко лице, које је чистило туђе куће, радило на пољопривредном имању, превозило робу, забављало госте на некој прослави и сл.).

Питање 60 – Због чега радите на одређено време, сезонски или повремено?

Уговор важи само за период обуке, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који ради на одређено време у циљу одрађивања приправничког стажа или праксе (приправник, шегрт, помоћник у истраживању и слично).

Не можете да нађете посао на неодређено време, шифра 2 – уноси се за запосленог радника који ради на одређено време због тога што не може да нађе посао на неодређено време. Ову шифру треба унети за запосленог радника који има писмени уговор / усмени договор или решење о раду на одређено време (због замене запосленог радника који је привремено одсутан до његовог повратка на посао), као и за запосленог радника који је прихватио рад на одређено време у циљу завршетка уговореног посла или до истека рока који је утврђен уговором о раду или усменим договором са послодавцем.

Не желите посао на неодређено време, шифра 3 – уноси се за запосленог радника који ради на одређено време због тога што му одговара та врста посла. Ову шифру треба унети и за запосленог радника који обавља занимање чије је трајање одређено уговором или мандатом (посланик, члан управног одбора, директор који се бира на одређено време и слично).

Уговор се односи на период пробног рада, шифра 4 – уноси се за запосленог радника који је на пробном раду, чије је трајање временски ограничено и утврђено уговором о раду. Ова шифра се уноси за запосленог радника чије запослење аутоматски престаје истеком пробног периода. Циљ пробног рада је да лице покаже одређене радне и стручне способности за обављање одређеног посла.

Питање 61 – Колико је укупно трајање вашег рада на одређено време, сезонског рада или повременог рада?

Уноси се шифра која одговара броју месеци или година укупног трајања рада на одређено време, сезонског или повременог рада који је договорен са послодавцем (писмено или усмено). Рад на одређено време се рачуна као време које је већ прошло, укључујући време које је преостало до истека уговора. Запослен радник који унапред не зна колико ће трајати његов рад на одређено време, јер зависи од тога када ће посао бити завршен, треба сам да да процену колико ће времена трајати тај рад.

За запосленог радника који је више пута обнављао уговор о раду на одређено време код истог послодавца треба унети шифру која одговара броју месеци или година трајања рада на одређено време или сезонског рада, која се односи на тренутни уговор. На пример: ако лице више година ради на одређено време, а тренутни уговор са послодавцем је склопило на девет месеци, као одговор треба унети шифру 4 (од седам до 12 месеци), и у случају да је од обнављања уговора прошло само два месеца.

Краће од месец дана, шифра 1 – уноси се за запосленог радника чије је трајање рада на одређено време, сезонског или повременог рада краће од једног месеца.

Од 1 до 3 месеца, шифра 2 – уноси се за запосленог радника чији рад на одређено време, сезонски или повремени рад траје од једног до непуна четири месеца.

Од 4 до 6 месеци, шифра 3 – уноси се за запосленог радника чији рад на одређено време, сезонски или повремени рад траје од четири до непуних седам месеци.

Од 7 до 12 месеци, шифра 4 – уноси се за запосленог радника чији рад на одређено време, сезонски или повремени рад траје од седам до непуних 13 месеци.

Од 13 до 18 месеци, шифра 5 – уноси се за запосленог радника чији рад на одређено време, сезонски или повремени рад траје од 13 до непуних 19 месеци.

Од 19 до 24 месеца, шифра 6 – уноси се за запосленог радника чији рад на одређено време, сезонски или повремени рад траје од 19 до непуних 25 месеци.

Од 25 до 36 месеци, шифра 7 – уноси се за запосленог радника чији рад на одређено време, сезонски или повремени рад траје од 25 до непуних 37 месеци.

Дуже од 3 године, шифра 8 – уноси се за запосленог радника чији рад на одређено време, сезонски или повремени рад траје дуже од три године.

Питање 62 – Колико је износила ваша нето зарада у прошлом месецу? (Навести тачан износ)

Питати испитаника за тачан износ нето зараде, у динарима, коју је примио у прошлом месецу. Уколико не зна тачан износ, или не жели да одговори, треба прећи на питање 62б.

У зараду треба укључити плаћене прековремене сате, бакшише, провизије, топли оброк и сл., а искључити приходе од штедње, имовине, зараде од акција, деоница и сл.

Уколико је лице у току прошлог месеца обављало више повремених, једнократних послова, треба унети збир зарада које је лице остварило на свим тим пословима.

Уколико је лице примило тринаесту плату, регрес за годишњи одмор и сл., онда износ ових или сличних примања треба поделити са 12 и дванаести део треба сабрати са износом зараде остварене у прошлом месецу.

Уколико је лице тек почело да ради а већ је примило зараду, треба унети износ нето зараде за текући месец.

Питање 62а – Колико је износила ваша нето зарада у прошлом месецу? – Интервали

Ако лице није хтело да наведе тачан износ нето зараде, треба га замолити да процени у ком интервалу је зарада била и потом унети једну од понуђених шифара које се односе на интервал зараде.

Уколико лице није примало плату дуже време (више месеци), унети **шифру 98**.

Уколико лице не жели да да одговор ни у виду интервала (одбија да одговори), унети **шифру 99**.

Уколико је лице тек почело да ради, а није примило зараду, треба унети **шифру 00**.

Питање 63 – Да ли радите у сменама?

Да, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који обавља посао у сменама. Рад у сменама је организација рада према којој се запослени на истим пословима смењују према утврђеном распореду, при чему измена смена може да буде континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља. Рад по сменама обично обухвата рад који се обавља у раним јутарњим часовима, ноћу или викендом и где се дани седмичног одмора обично не поклапају са уобичајеним данима седмичног одмора.

Не, шифра 2 – уноси се за запосленог радника који посао не обавља у сменама.

Питање 64 – Како сте сазнали за овај посао?

Сврха овог питања је да се омогући сагледавање улоге и значаја Националне службе за запошљавање при запошљавању лица.

На ово питање одговарају само лица која су се запослила у последњих 12 месеци.

На основу информација Националне службе за запошљавање, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који је ступио у контакт са својим садашњим послодавцем на основу информација Националне службе за запошљавање.

На неки други начин, шифра 2 – уноси се за лице које је за свој садашњи посао сазнало на неки други начин, који није наведен.

Питање 65 – Да ли сте током посматране седмице радили прековремено?

Прековремени рад представља број сати које је запослени радник стварно одрадио а који превазилазе број радних сати који су договорени при склапању уговора између запосленог радника и послодавца. Ако лице не зна колико износе његови уговорени сати, као одредницу треба да узме број сати који су законом предвиђени за пуно радно време. У нашој земљи пуно радно време не може бити краће од 36 нити дуже од 40 часова седмично.

Да, шифра 1 – уноси се за запосленог радника који је посматране седмице радио прековремено.

Не, шифра 2 – уноси се за запосленог радника који у посматраној седмици није радио прековремено. Уколико је унета ова шифра, лице не одговора на питања 66 и 67, него директно даје одговор на питање 68.

Питање 66 – Колико сте неплаћених сати током посматране седмице радили прековремено?

Уноси се број прековремених сати које је запослени радник стварно одрадио, а који премашују број сати који је предвиђен уговором између послодавца и запосленог и који неће бити надокнађени било у новцу, роби, услугама или слободним данима.

Питање 67 – Колико сте плаћених сати током посматране седмице радили прековремено?

Уноси се број прековремених сати које је запослени радник стварно одрадио а који премашују број сати који је предвиђен уговором између послодавца и запосленог и који ће бити надокнађени било у новцу, роби, услугама или слободним данима.

Питање 68 – Колико сати током седмице обично радите на том послу?

Уноси се број уобичајених часова рада које анкетирано лице ради седмично. За лице које има велике осцилације у броју седмичних часова рада па не може да утврди часове свог уобичајеног седмичног радног времена, просечан седмични број часова рада се може израчунати (проценити) као просек часова рада из последње четири седмице. Уколико лице и на овај начин не може да процени колико сати током седмице обично ради, треба унети 00.

Питање 69 – Колико сте сати радили у посматраној седмици?

Унети тачан број сати колико је лице радило у току посматране седмице. Ови часови обухватају и:

- време проведено на обуци која се одвија за време посла, на захтев послодавца, и има директне везе са послом које лице обавља;
- време проведено на службеним путовањима која су у директној вези са садашњим послом које лице обавља;
- плаћени и неплаћени прековремени рад који је везан за посао који лице обавља;
- рад код куће уколико су радне активности повезане са послом који лице тренутно обавља;
- време које наставно особље проведе ван школских установа а утрошено је на припремање, планирање и спровођење наставе, као и време проведено на састанцима, семинарима и сл. који су у вези са послом које обавља.

Уколико је лице у току посматране седмице радило само неколико дана (а не пуну радну седмицу), треба унети број сати само за дане у којима је радило. Такође, ако је лице у току радног дана имало прекид у раду због личних разлога (посете лекару, родитељски састанак, послови везани за добијање докумената у општини, у МУП-у, код судских органа и сл.), те часове не треба приказати као часове рада, односно треба их искључити из часова рада у посматраној седмици. Исто тако, из часова рада треба искључити време проведено у путу од куће до посла, паузе за јело у току рада и време проведено на обуци која се одвија за време посла, а која нема директне везе са послом који лице обавља.

Уколико је лице у току целе посматране седмице било одсутно с посла, треба унети 00. Уколико је унето 00, лице директно одговара на **питање 71**.

Питање 70 – Главни разлог због којег се стварни часови рада разликују од уобичајених

Часови су били уобичајени, шифра 1 – уноси се за лице које је током посматране седмице радило уобичајен број сати.

Већи од уобичајених због:

За лица која су у посматраној седмици радила више него обично уноси се једна од наведених шифара. Ако је лице радило више часова него обично из више разлога, уноси се шифра разлога због којег је лице радило највише сати.

Прековременог рада, шифра 2 – уноси се за лице које је посматране седмице радило више него обично због прековременог рада. Овде треба имати у виду да су часови прековременог рада они часови који су одрађени преко фонда редовних часова рада, без обзира да ли су плаћени или не.

Прерасподеле радног времена, шифра 3 – уноси се за лице које је у посматраној седмици имало већи број часова рада од уобичајеног, али су ти часови одрађени у оквиру прерасподеле радног времена и укључени су у фонд редовних (месечних или годишњих) часова рада.

Неког другог разлога, шифра 4 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило више часова него обично из неког другог разлога, који није наведен.

Мањи од уобичајених због:

За лице које је посматране седмице радило **мање** сати него обично треба унети шифру само једног од наведених разлога. Ако има више разлога, уноси се шифра разлога због којег је лице радило најмање сати, односно разлога који је дужином свог трајања највише утицао да лице ради мањи број сати од уобичајеног (нпр. ако је лице које уобичајено ради 40 сати седмично имало прекид у раду због квара машине у трајању од 16 сати, а затим одсуствовало због болести осам сати, за њега треба унети шифру 8, а не шифру 6).

Годишњег одмора, шифра 5 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због коришћења годишњег одмора.

Ваше болести или неспособности, шифра 6 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због своје болести, физичке или психичке неспособности за рад. Ову шифру треба унети и за труднице које не раде, или раде краће од пуног радног времена због одржавања трудноће.

Породиљског одсуства или одсуства ради неге детета, шифра 7 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због коришћења породилског одсуства или одсуства ради неге детета, без обзира на то да ли га користи отац или мајка.

Техничких или економских разлога, шифра 8 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због квара или ремонта машина или опреме, недостатка сировина, репроматеријала, опреме и сл.

Штрајка, шифра 9 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због штрајка. Ова шифра се уноси само за лице које је директно учествовало у штрајку. За лица која су радила мањи број сати због штрајка а нису директно учествовала у њему уноси се шифра 8.

Школовања или обуке, шифра 10 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због похађања школе или обуке на радном месту или на неком другом месту.

Прерасподеле радног времена, шифра 11 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због прерасподеле радног времена, а које је прековременим радом „зарадило“ слободне дане и сл.

Лоших временски услова, шифра 12 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због тога што је процес рада прекинут услед временских неприлика, или му је из истог разлога било онемогућено да дође на посао или да на време дође на посао (поплава, земљотрес, снежна вејавица и сл.).

Личних или породичних разлога, шифра 13 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати из личних или породичних разлога (болест детета или другог члана породице, смрт у породици, склапање брака, пресељење, коришћење плаћеног или неплаћеног одсуства и сл.).

Државног или верског празника, шифра 14 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због државног или верског празника.

Тек сте почели да радите или сте променили посао, шифра 15 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због тога што је у току посматране седмице тек почело да ради или је променило посао, а тај рад није почело од почетка седмице.

Престали сте да радите, а нисте започели други посао, шифра 16 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати због тога што је у току претходне седмице престало да ради, а није започело други посао.

Неког другог разлога, шифра 17 – уноси се за лице које је у посматраној седмици радило мање од уобичајеног броја сати из разлога који није наведен.

За пољопривреднике и сезонске раднике, уколико не могу да наведу разлог због којег су радили мањи број сати од уобичајеног, треба унети шифру 12 или 17.

Не можете да одредите јер немате уобичајене часове рада, шифра 18 – уноси се за лице чији часови рада знатно варирају од седмице до седмице или од месеца до месеца и које није навело разлог разликовања стварних (одрађених у посматраној седмици) и уобичајених часова рада (нпр. лица која обављају случајне, сезонске или повремене послове).

Да ли сте у претходне четири седмице радили

Питање 71 – Увече – Вечерњи рад је рад који се обавља после уобичајеног радног времена, али пре уобичајеног времена за спавање (18–22 часа).

Често, шифра 1 – уноси се за лице које је најмање половину радних дана у претходне четири седмице радило увече.

Понекад, шифра 2 – уноси се за лице које је мање од половине радних дана (али најмање један сат) у претходне четири седмице радило увече.

Не, шифра 3 – уноси се за лице које ниједном у претходне четири седмице није радило увече (ниједан сат).

Питање 72 – Ноћу – Ноћни рад је рад који се обавља у времену од 22 часа увече до 6 часова ујутру наредног дана.

Често, шифра 1 – уноси се за лице које је најмање половину радних дана у претходне четири седмице радило ноћу.

Понекад, шифра 2 – уноси се за лице које је мање од половине радних дана (али најмање један сат) у претходне четири седмице радило ноћу.

Не, шифра 3 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није радило ноћу (ниједан сат).

Питање 73 – Суботом

Често, шифра 1 – уноси се за лице које је радило две или више субота у претходне четири седмице.

Понекад, шифра 2 – уноси се за лице које је радило само једне суботе (најмање један сат) у претходне четири седмице.

Не, шифра 3 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није радило суботом (ниједан сат).

Питање 74 – Недељом

Често, шифра 1 – уноси се за лице које је радило две или више недеља у претходне четири седмице.

Понекад, шифра 2 – уноси се за лице које је радило само једне недеље (најмање један сат) у претходне четири седмице.

Не, шифра 3 – уноси се за лице које у претходне четири седмице ниједном није радило недељом (ниједан сат).

Питање 75 – Код куће

Рад код куће је рад који се у потпуности или делом обавља у кући или стану где лице живи, чак и ако има посебну просторију са опремом за обављање тог посла (атеље, радна соба са компјутером и сл.). Међутим, ако је просторија за рад просторно и функционално одвојена грађевинска јединица од стамбеног простора (нпр. стоматолошка ординација и сл.) која је смештена непосредно у, или уз кућу

(стан) где лице живи, а има одвојен улаз, рад у таквим просторијама не може се сматрати радом код куће. Ни рад пољопривредника који ради на имању или у зградама непосредно уз кућу не сматра се радом код куће.

Типичан пример рада код куће је и рад трговачких путника, који се код куће припремају за састанке са клијентима који се одржавају у радним просторијама или код куће клијентата, затим обављање дактилографских послова код куће (на писаћој машини или компјутеру), плетење или шивење код куће и др.

Често, шифра 1 – уноси се за лице које је најмање половину радних дана у претходне четири седмице имало овакву врсту рада код куће.

Понекад, шифра 2 – уноси се за лице које је мање од половине радних дана (али барем један сат) у претходне четири седмице имало овакву врсту рада код куће.

Не, шифра 3 – уноси се за лице које у претходне четири седмице ниједном није имало овакву врсту рада код куће.

Питање 76 – Где радите?

На фиксној локацији – у привредном друштву (д.о.о., а.д.) или у неком другом правном лицу (државни орган, непрофитна организација и сл.), шифра 1 – уноси се за лице које посао обавља радећи у просторијама привредног друштва, државног органа, непрофитне организације и др. у којој је запослен (канцеларија, ординација, фабричка хала, салон, продавница, затворени тржни центар и слично).

На пољопривредном имању, шифра 2 – уноси се за лице које ради на пољопривредном имању, без обзира на то да ли је оно у његовом или породичном власништву, закупљено, или на њему ради као најамни радник.

У својој кући, шифра 3 – уноси се за лице које посао обавља искључиво у својој кући и нема своју фирму у којој је запослен. За лице које има приватну фирму која је регистрована са седиштем у кући не треба унети шифру 3, него шифру 1.

У туђој кући, шифра 4 – уноси се за лице које посао обавља у туђој кући. Ова шифра се уноси само за лице које посао обавља у једној кући – домаћинству (чува децу, стара се о старим или болесним лицима, одржава хигијену, припрема храну, држи часове и слично). За лице које ове послове обавља у више домаћинстава не треба унети шифру 4, већ шифру 5.

На терену, „од врата до врата“, шифра 5 – уноси се за лице које посао обавља обилазећи туђе станове, нудећи робу, пружајући услуге (нпр. држање часова), чувајући децу, стара или болесна лица, помажући у туђим кућама и слично. Битно је да се ова шифра упише за лице које посао обавља у **више** домаћинстава, а не само у једном. Ову шифру треба унети и за најамне грађевинске раднике који нису запослени у неком привредном друштву, него самостално проналазе и обављају послове на терену.

У возилу (аутомобил, воз, брод, авион), шифра 6 – уноси се за лице које посао обавља у возилу, превозећи робу или путнике.

На улици, на пијаци и сл., шифра 7 – уноси се за лице које посао обавља на улици, пијаци, у парку, отвореном тржном центру или неком другом отвореном простору.

Остало, шифра 8 – уноси се за лице које посао обавља на неком другом месту, које није наведено, стичући средства за живот.

Питање 77 – Број лица која раде са вама у локалној јединици

Уноси се број лица која заједно са анкетираним лицем (укључујући и то лице) раде у оквиру исте локалне јединице, као и број лица која раде изван ње, али припадају тој локалној јединици и плаћена су од истог послодавца (на пример: трговачки представници, достављачи, мајстори, возачи и слично). Овде се укључују и лица која су у кратком периоду одсутна с посла (боловање, плаћено одсуство, штрајк и сл.), као и лица која раде скраћено радно време, сезонски радници, приправници, шегрти, радници који раде код куће, под условом да се налазе на платном списку. Овде не треба укључити лица која су одсутна с посла у неограниченом периоду, која раде у корист неког другог привредног друштва,

као и лица која се налазе на добровољној војној служби. Лица која раде преко агенције за привремено запошљавање треба да наведу број запослених који раде у локалној јединици у којој они обављају посао, а лица која раде у агенцији треба да наведу број запослених у тој агенцији.

Ако је број лица у локалној јединици који раде заједно са анкетираним лицем између **1 и 10**, у предвиђено поље **треба унети тачан број**. Ако лице ради само (на пример: у трафици, трговини, спрема стан, држи часове, обрађује пољопривредно имање, има занатску радњу где само поправља уређаје, обућу и слично), за њега у предвиђено поље треба унети 01.

Ако је у локалној јединици запослено више од 11 лица, укључујући и анкетирано лице, унети следеће шифре:

Ако је 11–19 лица, шифра 11 уноси се за лице које ради у локалној јединици у којој је запослено од 11 до 19 лица, укључујући испитаника;

Ако је 20–49 лица, шифра 12 уноси се за лице које ради у локалној јединици у којој је запослено од 20 до 49 лица, укључујући испитаника;

Ако је 50–99 лица, шифра 13 уноси се за лице које ради у локалној јединици у којој је запослено од 50 до 99 лица, укључујући испитаника;

Ако је 100–249 лица, шифра 14 уноси се за лице које ради у локалној јединици у којој је запослено од 100 до 249 лица, укључујући испитаника;

Ако је 250 и више лица, шифра 15 уноси се за лице које ради у локалној јединици у којој је запослено преко 250 лица, укључујући испитаника;

Не знате тачно, али мање од 11 лица, шифра 16 – уноси се за лице које ради у локалној јединици у којој је мање од 11 запослених лица, али не зна тачан број запослених;

Не знате тачно, али више од 10 лица, шифра 17 – уноси се за лице које ради у локалној јединици у којој има више од 10 запослених лица, али не зна тачан број запослених.

Питање 78 – Да ли радите пуно радно време или краће од пуног радног времена?

Пуно радно време, шифра 1 – Под пуним радним временом подразумева се законом прописано пуно радно време за врсту делатности или посла који анкетирано лице обавља.

Ако лице обавља делатност код куће и ради исти број сати као и лица која исти или сличан посао обављају у радном односу, сматра се да то лице ради пуно радно време. Уколико такво лице ради мањи број сати од лица која исти или сличан посао обављају у радном односу, сматра се да ради радно време краће од пуног. За лица која немају законом утврђено радно време сматра се да раде пуно радно време уколико раде 36 и више сати седмично (пољопривредници, помажући чланови, лица која самостално обављају професионалну делатност где није прописана дужина радног времена). Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 79 и 80, него директно даје одговор на питање 81.

Краће од пуног радног времена, шифра 2 – уноси се за лице које има радно време краће од пуног радног времена. Радно време краће од пуног радног времена може максимално да износи 35 часова седмично.

Питање 79 – Разлог зашто радите краће од пуног радног времена

Школовање или обука, шифра 1 – уноси се за лице које због школовања или обуке ради краће од пуног радног времена (нпр. студенти или ученици који помажу у породичном послу, лица која су се са послодавцем договорили да због школовања раде радно време краће од пуног и сл.). Уколико је унета ова шифра, лице неће одговарати на питање 80, већ програм скаче на питање 81.

Болест или инвалидност, шифра 2 – уноси се за лице које ради краће од пуног радног времена због своје болести или инвалидности. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 80, већ програм скаче на питање 81.

Брига о деци или неспособним одраслим лицима, шифра 3 – уноси се за лице које ради краће од пуног радног времена због чувања своје деце, деце брачног партнера и друге деце унутар или ван домаћинства, која су родбински повезана са анкетираним лицем (деца стара до 14 година), као и због

старања о неспособним одраслим члановима породице, рођацима, пријатељима (стари 15 и више година).

Остали породични или лични разлози, шифра 4 – уноси се за лице које ради краће од пуног радног времена због других личних или породичних разлога. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 80, већ програм скаче на питање 81.

Не можете да нађете посао са дужим радним временом, шифра 5 – уноси се за лице које не може да нађе посао са пуним радним временом. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 80, већ програм скаче на питање 81.

Остали разлози, шифра 6 – уноси се за лице које ради краће од пуног радног времена из неког другог разлога који није наведен. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 80, већ програм скаче на питање 81.

Питање 80 – Разлог због којег лично бринете о деци или неспособним одраслим лицима

Брига о деци или неспособним одраслим лицима подразумева чување и бригу како своје деце, деце свог брачног партнера тако и остале деце до 14 година старости која живе у домаћинству или ван њега (деца чланова породице који не живе у истом домаћинству), као и бригу о неспособним, немоћним одраслим рођацима или пријатељима. Под услугама сервиса за чување деце или неспособних одраслих лица не подразумева се неплаћена помоћ од стране рођака, пријатеља или суседа.

Одговарајуће услуге сервиса за чување деце нису вам доступне или вам се њихово коришћење не исплати, шифра 1 – уноси се за лице које ради краће од пуног радног времена зато што му нису доступне одговарајуће услуге сервиса за чување деце и **бригу о деци**, или му се њихово коришћење не исплати (вртићи, јаслице, дечје играонице и слично).

Одговарајуће услуге сервиса за бригу о болесним, неспособним или немоћним одраслим лицима нису вам доступне или вам се њихово коришћење не исплати, шифра 2 – уноси се за лице које ради краће од пуног радног времена зато што му одговарајуће услуге сервиса за бригу о болесним, неспособним или немоћним **одраслим лицима** нису доступне, или му се њихово коришћење не исплати (старачки домови, специјализоване болнице и установе за одрасле и слично).

Одговарајуће услуге сервиса за чување деце, као и услуге сервиса за бригу о болесним, неспособним или немоћним одраслим лицима нису вам доступне или вам се њихово коришћење не исплати, шифра 3 – уноси се за лице које ради краће од пуног радног времена зато што му одговарајуће услуге сервиса за чување **деце** и сервиса за бригу о болесним, неспособним или немоћним **одраслим** лицима нису доступне, или му се њихово коришћење не исплати (вртићи, јаслице, старачки домови, специјализоване болнице и установе и слично).

Услуге сервиса за чување деце или бригу о неспособним одраслим лицима немају утицај на то што радите краће од пуног радног времена, шифра 4 – уноси се за лице на чију одлуку да ради краће од пуног радног времена због чувања деце или бриге о неспособним одраслим лицима нема утицај постојање, доступност или могућност плаћања одговарајућих сервиса за чување деце или одраслих неспособних лица.

Под термином **одговарајуће** подразумева се минимум одређених стандарда у погледу квалитета смештаја, запосленог особља (искуство и стручност) и у погледу одговарајућег радног времена сервиса које анкетирано лице захтева.

Под термином **доступност** подразумева се прихватљива удаљеност сервиса и доступност одговарајућег превоза.

Под термином **исплативост** подразумева се однос између евентуалне будуће плате лица које би радило више сати и цене сервиса уколико би му одговарајуће услуге сервиса биле доступне.

Питање 81 – Да ли бисте желели да радите седмично више сати него што сада радите (уз одговарајуће повећање зараде)?

При одговору на ово питање узима се у обзир број часова који би лице желело да ради, без обзира да ли би те часове желело да ради на садашњем (главном) или другом (додатном послу).

Да, шифра 1 – уноси се за лице које би желело да ради више сати седмично него што иначе ради.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које не би желело да ради више сати седмично него што иначе ради. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 82–84, него директно даје одговор на питање 85.

Питање 82 – На који бисте начин желели да радите више сати?

Желите допунски посао који бисте радили уз садашњи посао, шифра 1 – уноси се за лице које би желело да ради више сати тако што би, уз садашњи посао, обављало други, додатни посао.

Желите да садашњи посао замените послом на којем бисте радили више сати, шифра 2 – уноси се за лице које би желело да садашњи посао замени другим послом, на којем би радило више сати него на садашњем послу.

Желите да радите више сати искључиво на садашњем послу, шифра 3 – уноси се за лице које би на садашњем послу желело да ради више сати.

Желите да радите више сати на било који од наведених начина, шифра 4 – уноси се за лице које би желело да ради више сати на било који од наведених начина.

Питање 83 – Уколико би вам се указала могућност, да ли бисте у року од две седмице могли да почнете да радите више сати?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које би, уколико би му се указала таква могућност, могло да почне да ради више сати у року од две седмице. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питање 84, него га програм шаље на питање 85.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које не би могло да почне да ради више сати у року од две седмице, чак и ако би му се таква могућност указала.

Питање 84 – Разлог због којег не бисте могли да почнете да радите више сати у року од две седмице

На ово питање одговарају лица која не би могла да почну да раде више сати у року од две седмице.

Школовање или обука, шифра 1 – уноси се за лице које није у могућности да почне да ради више сати у року од две седмице зато што мора да заврши школу или обуку.

Обавезан друштвено-користан рад, шифра 2 – уноси се за лице које није у могућности да почне да ради више сати у року од две седмице због обавезног друштвено-корисног рада.

Не можете да напустите садашњи посао у року до две седмице, шифра 3 – уноси се за лице које не може да почне да ради више сати у року од две седмице јер није у могућности да напусти садашњи посао у наведеном року.

Лични или породични разлози (укључујући породилско одсуство), шифра 4 – уноси се за лице које не може да почне да ради више сати у року од две седмице због личних или породичних разлога (укључујући породилско одсуство).

Ваша болест или неспособност, шифра 5 – уноси се за лице које није у могућности да почне да ради више сати у року од две седмице због властите болести, односно здравствене неспособности за рад (укључујући трудничко боловање).

Остали разлози, шифра 6 – уноси се за лице које није у могућности да почне да ради више сати у року од две седмице због неког другог разлога који није раније наведен.

Питање 85 – Колико бисте сати седмично желели да радите? (унети број сати)

Овде је реч о личном ставу, односно уноси се број сати које би анкетирано лице желело да ради у току једне седмице, без обзира на то колико сати сада ради.

Карактеристике другог (допунског, додатног) посла

Питање 86 – Да ли лице има додатни посао? (попуњено програмски)

Питање 86 не треба постављати лицу које се анкетира, него ће програм сам да унесе одговор, на основу одговора који је дат на питање 43.

Одговор на ово питање служи као контролна тачка, како би се утврдило да ли лице треба да одговара на питања 87–89, која се односе на додатни посао.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у посматраној седмици (поред главног посла) обављало додатни, допунски или хонорарни посао, за новчану или другу накнаду, као и за лице које поред главног има додатни посао које уобичајено обавља, али га из неког разлога није обављало посматране седмице.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у посматраној седмици (поред главног посла) није обављало никакав додатни посао и нема додатни посао који уобичајено обавља. Уколико је унета ова шифра, лице неће одговарати на питања 87–89, него га програм директно пребацује на питање 90.

Питање 87 – Какав је ваш професионални статус на додатном послу?

Уноси се професионални статус лица на додатном послу.

Самосталан са запосленима, шифра 1 – уноси се за лице које ради самостално и запошљава најмање још једно лице. Ова шифра се уноси и за пољопривредника који користи помоћ чланова породице или других лица и које плаћа за тај рад.

Самосталан без запослених, шифра 2 – уноси се за лице које ради у властитом привредном друштву, на пољопривредном имању, као и за лице које обавља самосталну професионалну делатност или неки други посао за сопствени рачун, али које, при обављању тих послова, **не запошљава** ниједну особу. Ова шифра се уноси и за лица која самостално проналазе и организују, по правилу, нерегистроване послове (нпр. услуге давања приватних часова, превозијења, чувања деце, шивења, продаје на пијацама и сл.).

Запослени радник (ради за послодавца), шифра 3 – Објашњење за ову шифру треба видети код питања 53, шифра 7, с тим што за лице које има приватну професионалну праксу а истовремено ради и за правно лице (нпр. лекар и стоматолог који има сопствену ординацију и истовремено ради у болници или дому здравља) треба код овог питања унети шифру 1, 2 или 3, зависно од тога за који посао се определило као за главни, а за који као допунски/додатни.

Неплаћени помажући члан у породичном послу, шифра 4 – Објашњење за ову шифру треба видети код питања 53, шифра 8.

Питање 88 – Колико сати сте у току посматране седмице радили на додатном послу?

Уноси се број сати који је лице у току посматране седмице провело у обављању додатног посла.

Унети 00 уколико лице није радило у току посматране седмице.

Питање 89 – Делатност (локалне јединице) у којој обављате додатни посао (шта се производи или које се услуге пружају) – Шифра према списку делатности

У поље код овог питања уноси се шифра делатности локалне јединице у којој је лице обављало додатни посао. Шифрирање делатности врше статистичари, а не анкетари који раде на терену.

Питање 89а – Назив делатности (локалне јединице) у којој обављате додатни посао (шта се производи или које се услуге пружају) – опис

Уноси се назив делатности локалне јединице у којој је лице обављало додатни посао. За одговор на ово питање погледати упутство код питања 47а.

Тражење другог посла

Питање 90 – Да ли сте током претходне четири седмице тражили други посао?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице тражило други посао.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило други посао. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 91–113, него га програм директно пребацује на питање 114.

Питање 91 – Разлог зашто тражите други посао

Уколико је дат одговор на ово питање, лице не даје одговор на питања 92–101, него директно даје одговор на питање 102.

Постоји вероватноћа или ризик да изгубите садашњи посао, или је посао који обављате ограниченог трајања, шифра 1 – уноси се за лице које тражи други посао јер му је садашњи посао несигуран, или му истиче период на који је ангажовано.

Садашњи посао сте прихватили као привремен, шифра 2 – уноси се за лице које је садашњи посао прихватило као привремен (нпр. док не нађе одговарајући посао, док не стекне одређену квалификацију, заврши школу, специјализацију и сл.).

Тражите додатни посао који бисте обављали уз садашњи посао, шифра 3 – уноси се за лице које (пored садашњег посла) тражи **додатни** посао, на коме би радило још сати уз оне сате које ради на садашњем послу.

Тражите посао на којем бисте радили више сати него на садашњем послу, шифра 4 – уноси се за лице које тражи други посао, на коме би радило више сати него на послу који сада обавља.

Тражите посао на којем бисте радили мање сати него на садашњем послу, шифра 5 – уноси се за лице које тражи други посао, на коме би радило мање сати него на послу који сада обавља.

Желите посао са бољим условима (већа зарада, погодније радно време или превоз, посао на којем ћете боље исказати своје способности и сл.), шифра 6 – уноси се за лице које тражи посао са бољим условима рада – већом зарадом, погоднијим радним временом или погоднијом удаљеношћу од места становања, квалитетнијом врстом посла, посао који више одговара његовом радном искуству и сл.

Неки други разлог, шифра 7 – за лице које тражи други посао из разлога који није наведен.

Уколико постоји више разлога због којих лице тражи други посао, треба унети разлог који је означен најмањим бројем, односно шифром.

Претходно радно искуство

У овом модулу прикупљају се подаци о лицима која у посматраној седмици нису обављала никакав посао, нити су имала посао са којег су била одсутна, тј. за лица код којих је:

- код питања 39 унета шифра 2 (одслужење војног рока) или шифра 4 (остали, нису радили нити су имали посао са којег су били одсутни током целе посматране седмице);
- код питања 41 унета је шифра 3 (немате намеру да се вратите на посао), и
- код питања 42 унета је шифра 1 (не примате зараду) или шифра 2 (примате мање од 50% зараде).

Питање 92 – Да ли сте икада раније радили?

На ово питање дају одговор сва лица која посматране седмице нису обављала посао (без обзира да ли су икада раније имала посао или не). Лица која се налазе на одсуству с посла дужем од три месеца и не примају зараду, или примају мање од 50% зараде, као и лица којима мирује радни однос, дају податке о послу с којег су одсутна.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је раније имало запослење или посао за који је било плаћено (у новцу или натура), без обзира на дужину трајања посла и без обзира на то да ли је посао био на неодређено или одређено време, сезонски, или је лице радило као неплаћени помажући члан у породичном послу. За лице које је раније обављало **искључиво случајне краткотрајне** послове, или је радило за време школског распуста, за време служења војног рока и сл., не сматра се да је имало посао. Међутим, за лице које је у **дужем периоду** обављало неке послове од свега неколико сати само викендом, после наставе и сл. треба унети шифру 1.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које никада раније није имало запослење или посао за који је било плаћено (у новцу или натура). Ову шифру треба унети и за лице које је повремено и у **краћем** периоду обављало искључиво случајне послове, радило за време школског распуста или за време одслужења војног рока. Уколико је унета ова шифра, лице не одговара на питања 93–99, него директно даје одговор на питање 100.

Питање 93 – Колико сте година радили укупно на свим пословима?

Унети укупан број навршених година које је лице провело на свим пословима за које је било плаћено, почев од дана када је први пут почело да ради. Ако је лице имало неплаћене прекиде у раду, ти прекиди се не рачунају у радни стаж. Уколико је лице променило више послова у току рада, треба да се саберу све навршене године рада на свим тим пословима. За неплаћене помажуће чланове у породичном послу треба унети број година колико су активно радили на том послу. За лица која су радила мање од једне године треба унети 0.

Питања 94 и 95 – Када сте престали да радите на последњем послу – година, месец? (укључујући одслужење војног рока, друштвени рад)

Година – уноси се година када је лице престало да ради на последњем плаћеном послу. Лице које је престало да ради пре 2013. године не одговара на питање 95, него скаче на питање 96.

Месец – уноси се месец у којем је лице престало да обавља последњи плаћени посао. Овај податак уноси се само за лице које је престало да ради у току 2013, 2014. или 2015. године.

За лице које је напустило последњи посао, након којег је било на одслужењу војног рока, или је учествовало у неком облику друштвеног рада, треба навести месец и годину завршетка војног рока или друштвено корисног рада, како би се тај период (служења војног рока односно друштвено корисног рада) искључио из периода који представља дужину незапослености за ово лице.

Питање 96 – Главни разлог зашто сте престали да радите

Ако је лице престало да ради пре 2007. године, не одговара на питања 97–99, него директно даје одговор на питање 100.

Добили сте отказ (укључујући и стечај привредног друштва д.о.о., а.д.), шифра 01 – уноси се искључиво за лице које је на последњем плаћеном послу имало статус запосленог радника и чије је запослење престало против његове воље, тј. добило је отказ од послодавца, проглашено је технолошким вишком, или је привредно друштво у коме је лице радило продато, отишло у стечај или ликвидацију.

Посао је био привременог или сезонског карактера, шифра 02 – уноси се за лице које је престало да ради зато што је посао који је обављало био привременог или сезонског карактера, или је то био рад на одређено време.

Због чувања деце или немоћних одраслих лица, шифра 03 – уноси се за лице које је престало да ради због:

- чувања своје деце или деце свог брачног партнера која живе унутар или ван домаћинства,
- чувања друге деце (до 14 година старости) која живе унутар или ван домаћинства, или
- чувања неспособних одраслих рођака или пријатеља (старих 15 или више година).

Ова шифра се не уноси за лица која су престала да раде да би се професионално бавила чувањем или негом деце, или неспособних одраслих лица.

Остали лични или породични разлози, шифра 04 – уноси се за лице које је својом вољом напустило посао због личних или породичних разлога (склапање брака, трудноћа, дужи одмор итд.).

Ваше болест или неспособност, шифра 05 – уноси се за лице које је напустило посао због властите болести или је постало неспособно за рад. Ова шифра уноси се и за лица која су отишла у инвалидску пензију.

Школовање или обука, шифра 06 – уноси се за лице које је напустило посао због школовања или обуке.

Превремена пензија, шифра 07 – уноси се за лице које је престало да ради због одласка у превремену пензију из економских разлога, пре испуњавања услова за одлазак у редовну пензију. Ова шифра се не уноси за лица која су престала да раде због одласка у инвалидску пензију.

Редовна пензија, шифра 08 – уноси се за лице које је престало да ради због одласка у редовну пензију.

Обавезно одслужење војног рока или обавезан друштвено-користан рад, шифра 09 – уноси се за лице које је напустило посао због одласка на обавезно одслужење војног рока обавезног друштвено-користног рада .

Остали разлози, шифра 10 – уноси се за лице које је напустило посао из неког другог разлога, који није наведен. Ова шифра уноси се за лице које је напустило посао због личног незадовољства, као и за неплаћене помажуће чланове у породичном послу, за које није унета нека од шифара од 01 до 08.

Затварање приватног бизниса, шифра 11 – уноси се за приватника који је продао фирму, затворио радњу или „изашао“ из посла.

Питање 97 – Професионални статус на последњем послу који сте радили

За одговор на ово питање видети објашњења код питања 87. Ако је лице престало да ради пре 2007. године (питање 94), не одговара на питања 96–99, него директно даје одговор на питање 100.

Питање 98 – Занимање на последњем послу (опишите главне карактеристике последњег посла) – шифра занимања

Ако је лице престало да ради пре 2007. године (питање 94), не одговара на питања 96–99, него директно даје одговор на питање 100.

У поље код овог питања уноси се шифра занимања локалне јединице у којој је лице обављало последњи плаћени посао. За одговор на ово питање видети упутство код питања 46.

Шифра занимања је тромесна. *Шифрирање занимања врше статистичари.*

Питање 98а – Испитаников одговор о занимању на последњем послу (опишите главне карактеристике последњег посла)

Ако је лице престало да ради пре 2007. године (питање 94), не одговара на питања 96–99, него директно даје одговор на питање 100.

Код овог питања уноси се опис занимања које је лице обављало на последњем плаћеном послу. За одговор на ово питање видети објашњење дато код питања 46а.

Питање 99 – Делатност (локалне јединице) на последњем послу (шта се производило или које су се услуге пружале) – шифра делатности

Ако је лице престало да ради пре 2007. године (питање 94), не одговара на питања 96–99, него директно даје одговор на питање 100.

У поље код овог питања уноси се шифра делатности локалне јединице у којој је лице обављало последњи плаћени посао. За одговор на ово питање видети упутство код питања 47.

Шифра делатности је двомесна. *Шифрирање делатности врше статистичари.*

Питање 99а – Испитаников одговор о делатности (локалне јединице) на последњем послу – опис

Ако је лице престало да ради пре 2007. године (питање 94), не одговара на питања 96–99, него директно даје одговор на питање 100.

Код овог питања уноси се опис назива делатности локалне јединице у којој је лице обављало последњи плаћени посао. За одговор на ово питање видети објашњење код питања 47а.

Тражење запослења

Питање 100 – Да ли лице има 75 или више година? (програмски се попуњава)

Одговор на ово питање добија се на основу података који се налазе у питањима 2 и 5 у упитнику.

Одговор на ово питање служи као контролна тачка, како би се утврдило да ли лице треба да одговара на питања 101–113, која се односе на тражење запослења. Према међународним препорукама, лица стара 75 или више година не треба да одговарају на ова питања, односно не могу се сматрати незапосленима.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које има 75 или више година. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 101–112, него скаче на питање 113.

Не, шифра 2 – уноси се за лице млађе од 75 година.

Питање 101 – Да ли сте у претходне четири седмице тражили посао?

Ово питање је филтер питање за дефинисање незапослености. Главни критеријум за разврставање лица која немају посао на незапослене и неактивне је њихова активност у вези са тражењем посла у претходне четири седмице.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице предузимало неке конкретне кораке у циљу налажења посла. Ова шифра уноси се и за лице које, као почетник или пробни радник, тражи могућност за професионалну обуку.

Не, јер сте нашли посао на којем треба да почнете да радите у року до три месеца, шифра 2 – уноси се за лице које не тражи посао јер је већ нашло посао на којем треба да почне да ради у року до 3 месеца. Лица за која је унета ова шифра не одговарају на питање 102, него директно дају одговор на питање 103.

Не, јер сте нашли посао на којем треба да почнете да радите у року дужем од три месеца, шифра 3 – уноси се за лице које не тражи посао јер је већ нашло посао на којем треба да почне да ради у року дужем од три месеца. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 102–105, него директно даје одговор на питање 106.

Не, нити сте нашли посао на којем треба да почнете да радите касније, шифра 4 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није предузимало никакве кораке да би нашло посао. Ову шифру треба унети и за лица која је послодавац отпустио на период дужи од три месеца, уз обећање да ће их поново позвати на посао, као и за лица која су раније (пре четири седмице) нашла посао, али још нису почела да раде, под условом да сва наведена лица у међувремену нису предузимала активне кораке у циљу налажења посла. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 102–107, него директно даје одговор на питање 108.

Питање 102 – На који сте начин у претходне четири седмице тражили посао или покушавали да се бавите властитим бизнисом?

Треба одговорити на свако питање од А до М.

Ово питање је веома важно за утврђивање броја незапослених. Незапосленим се може сматрати само лице које је у току претходне четири седмице, закључно са посматраном седмицом, предузимало један од наведених **активних** корака у циљу налажења посла и које је на питање 111 одговорило да је у могућности да у року од две седмице почне да ради. Код овог питања може се дати више одговора, односно може се унети више шифара. Лице треба да наведе сваки корак који је предузело у циљу налажења посла у току претходне четири седмице, јер сваки наведени корак не представља активно тражење посла (нпр. ишчекивање резултата са теста, интервјуа, или чекање позива од Националне службе за запошљавање не представљају тражење посла на активан начин).

Питање 102, А – Преко Националне службе за запошљавање (НСЗ)

Да, шифра 1 – уноси се само за лице које је контактирало НСЗ у циљу тражења посла. Ову шифру треба унети за лице:

- које се пријавило и регистровало у НСЗ било да тражи посао први пут, жели да промени посао или поново се запосли;
- које се преко НСЗ интересовало за слободна радна места путем телефона или преко интернет презентације НСЗ, као и путем обавештења о упражњеним радним местима која НСЗ истиче на јавним местима;
- које је контактирала НСЗ и понудила му посао, без обзира да ли је лице тај посао прихватило или одбило.

Ова шифра се **не уноси** за лица која су регистрована у НСЗ и која у претходне четири седмице нису користила ниједну од наведених могућности тражења посла преко НСЗ.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао преко НСЗ.

Питање 102, В – Преко приватне агенције за запошљавање

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице тражило посао (у земљи или иностранству) преко приватне агенције за запошљавање.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао преко приватне агенције за запошљавање.

Питање 102, С – Директним обраћањем послодавцу

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице тражило посао директним, личним обраћањем послодавцу. Ову шифру треба унети и за лица која су се обраћала својим пријатељима, рођацима или познаницима ради запослења код њих.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, Д – Преко пријатеља, рођака, синдиката и слично

Да, шифра 1 – уноси се за лице које се за помоћ у проналажењу посла, у претходне четири седмице, обраћало пријатељима, рођацима, познаницима или је контактирало неку синдикалну организацију.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, Е – Преко огласа (давањем огласа или јављањем на огласе у новинама, часописима или на интернету)

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице тражило посао путем давања огласа, или јављањем на огласе, било да се они налазе у новинама, часописима, на интернету и сл. (сем интернет презентације Националне службе за запошљавање, која је обухваћена у питању 102, А);

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, F – Проучавали сте огласе у новинама, часописима или на интернету

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице само прикупљало или проучавало огласе у којима се нуди запослење, али се није јављало на те огласе.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, G – Полагали сте тест, били сте на разговору или на испитивању

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице полагало неки тест, било на разговору или испитивању у вези са тражењем посла.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, H – Тражили сте земљиште, радне просторије или опрему за рад

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице тражило земљиште, радне просторије или опрему за рад.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, I – Тражили сте дозволу, лиценцу, финансијска средства за рад

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице тражило дозволу, лиценцу или неку другу документацију потребну за отпочињање властитог посла, као и финансијска средства, спонзоре и сл.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, J – Чекали сте резултате пријаве за посао коју сте раније послали (ова метода представља неактиван начин тражења посла)

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у току претходне четири седмице чекало резултате пријављивања на конкурс или оглас, или резултате већ обављеног теста или разговора.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, K – Чекали сте позив од Националне службе за запошљавање (ова метода представља неактиван начин тражења посла)

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у току претходне четири седмице чекало позив од Националне службе за запошљавање.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, L – Чекали сте резултате конкурса у некој јавној институцији (ова метода представља неактиван начин тражења посла)

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице чекало резултате конкурса на којем је учествовало а који је објавила нека јавна институција.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на овај начин.

Питање 102, M – На неки други начин

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице тражило запослење на неки други активан начин који није наведен у питањима од 103, A до 103, L (нпр.: тражење савета у агенцији за мала и средња привредна друштва, интересовање у гранским коморама и сл.).

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није тражило посао на неки други активан начин који није напред наведен.

Питање 103 – Дужина активног, непрекидног тражења посла

Период тражења посла треба да буде период последњег континуираног активног тражења посла без значајних прекида (значајни прекиди су прекиди који су трајали дуже од четири седмице). За особе које су нашле посао рачуна се период од дана када је лице почело да тражи посао закључно са даном када је нашло посао.

Још нисте почели да тражите посао, шифра 01 – уноси се за лице које још није почело да тражи посао.

Краће од месец дана, шифра 02 – уноси се за лице које тражи посао краће од месец дана.

1–2 месеца, шифра 03 – уноси се за лице које тражи посао од 1 до непуна 3 месеца.

3–5 месеци, шифра 04 – уноси се за лице које тражи посао од 3 до непуних 6 месеци.

6–11 месеци, шифра 05 – уноси се за лице које тражи посао од 6 до непуних 12 месеци.

12–17 месеци, шифра 06 – уноси се за лице које тражи посао од 12 до непуних 18 месеци.

18–23 месеца, шифра 07 – уноси се за лице које тражи посао од 18 до непуна 24 месеца.

24–47 месеци, шифра 08 – уноси се за лице које тражи посао од 2 до непуне 4 године.

4–6 година, шифра 09 – уноси се за лице које тражи посао од 4 до непуних 7 година.

7–10 година, шифра 10 – уноси се за лице које тражи посао од 7 до непуних 10 година.

10 година или дуже, шифра 11 – уноси се за лице које тражи посао 10 година или дуже.

Питање 104, 104а – Колика је минимална зарада за коју бисте пристали да радите?

Испитаника треба питати за тачан износ минималне зараде за коју би пристао да ради. Ако испитаник пристане да да тачан износ, уноси се шифра 1 и програм отвара поље 104а, где се тај податак може унети. Уколико испитаник не зна или не жели да каже тачан износ, онда га треба навести да процени интервал минималне зараде за коју би пристао да ради. У зависности од одговора испитаника, треба унети једну од шифара 1–5 са одговарајућим интервалом.

Питање 105 – Да ли сте током претходних 12 месеци одбили неку понуду за посао?

Уколико је на ово питање одговорено потврдно, треба да се наведе разлог одбијања понуђеног посла уписивањем једне од шифара од 1 до 7.

Не одговара вашим квалификацијама, шифра 1 – уноси се за лице које је у току претходних 12 месеци одбило понуђени посао због тога што не одговара његовим квалификацијама, знању или радном искуству.

Неодговарајућа зарада, шифра 2 – уноси се за лице које је у току претходних 12 месеци одбило понуђени посао због тога што му није одговарала зарада на том послу.

Удаљеност од места становања, шифра 3 – уноси се за лице које је у току претходних 12 месеци одбило понуђени посао због удаљености од места становања.

Одсуство или болест у моменту понуде посла, шифра 4 – уноси се за лице које је у току претходних 12 месеци одбило понуђени посао јер је у моменту понуде било болесно, или је било одсутно из места становања, па није могло на време да се јави на понуђени посао.

Неодговарајућа врста посла, шифра 5 – уноси се за лице које је у току претходних 12 месеци одбило понуђени посао јер му није одговарала врста понуђеног посла.

Неодговарајуће радно време, шифра 6 – уноси се за лице које је у току претходних 12 месеци одбило понуђени посао јер му није одговарало радно време на том послу.

Остали разлози, шифра 7 – уноси се за лице које је у току претходних 12 месеци одбило понуђени посао из разлога који се не може сврстати ни у један од претходно наведених.

Не, шифра 8 – уноси се за лице које у току претходних 12 месеци није одбило никакав понуђени посао.

Питање 106 – Какав посао тражите (или сте нашли)?

Као самосталан, шифра 1 – уноси се за лице које покушава да започне посао на којем би радило самостално (као власник или сувласник приватног привредног друштва, установе, радње, ординације, пољопривредног имања сл.) или као лице које покушава самостално да организује посао код куће или на неком другом месту (превођење, држање часова, израда предмета ручне радиности и сл.).

Као запослени радник са:

Искључиво пуним радним временом, шифра 2 – уноси се за лице које тражи (или је нашло) посао у статусу запосленог радника, са искључиво пуним радним временом.

Пуним радним временом, али бисте прихватили и краће од пуног, шифра 3 – уноси се за лице које тражи (или је нашло) посао у статусу запосленог радника са пуним радним временом, али би прихватило и посао са радним временом краћим од пуног, уколико би му био понуђен.

Краћим од пуног радног времена, али бисте прихватили и пуно радно време, шифра 4 – уноси се за лице које тражи (или је нашло) посао у статусу запосленог радника са радним временом краћим од пуног, али би прихватило и посао са пуним радним временом, ако би му био понуђен.

Искључиво краћим од пуног радног времена, шифра 5 – уноси се за лице које тражи посао (или га је нашло) у статусу запосленог радника, са радним временом искључиво краћим од пуног радног времена.

Радно време није битно, шифра 6 – уноси се за лице које тражи посао (или га је нашло) у статусу запосленог радника, при чему му радно време није битно.

Запослена лица (лица која су одговарала на део упитника о главном послу) не одговарају на групу питања од 107 до 113, већ директно дају одговор на питање 114.

Питање 107 – Каква је била ваша ситуација непосредно пре почетка тражења посла?

Као одговор на ово питање треба унети ситуацију у којој се лице налазило непосредно пре почетка тражења посла. За лице које није тражило посао зато што је већ нашло посао на којем треба да почне да ради треба унети шифру која одговара ситуацији у којој се лице налазило у моменту када му је посао био понуђен. Лице које је дало одговор на ово питање не одговара на питања 108–110, него директно даје одговор на питање 111.

Радили сте (укључујући пробни или приправнички рад), шифра 1 – уноси се за лице које је радило непосредно пре него што је почело да тражи посао.

Били сте на школовању/обуци, шифра 2 – уноси се за лице које је било на школовању или некој врсти обуке непосредно пре почетка тражења посла (искључујући приправнике).

Били сте на одслужењу обавезног војног рока или на обавезном друштвено-корисном раду, шифра 3 – уноси се за лице које је било на одслужењу обавезног војног рока на обавезном друштвено-корисном раду непосредно пре почетка тражења посла.

Имали сте личне или породичне обавезе, шифра 4 – уноси се за лице које је имало личне или породичне обавезе непосредно пре почетка тражења посла (чување деце, вођење домаћинства, старање о неспособном или болесном члану породице и сл.).

Остало, шифра 5 – уноси се за лице које је непосредно пре почетка тражења посла било у некој ситуацији која није наведена (нпр. пензионер).

Питање 108 – Разлог зашто нисте тражили посао

Очекујете да се вратите на претходни посао (привремено отпуштени), шифра 1 – ова шифра уноси се за лице које није тражило посао зато што очекује да се врати на претходни посао. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 109, него директно даје одговор на питање 110.

Ваша болест или неспособност, шифра 2 – уноси се за лице које није тражило посао због своје болести или неспособности. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 109, него директно даје одговор на питање 110.

Брига о деци или о одраслим неспособним лицима, шифра 3 – уноси се за лице које није тражило посао због чувања своје деце, деце свог брачног партнера, остале деце до 14 година у домаћинству или ван њега, која су родбински повезана са анкетираним лицем, као и због бриге о немоћним одраслим рођацима или пријатељима. Ова шифра се не уноси за лице које није тражило посао због чувања деце или неспособних одраслих лица за новчану или неку другу надокнаду, као ни за лице које послове бриге и чувања обавља у волонтерском смислу (нпр. у оквиру неке хуманитарне организације). У оба ова случаја треба унети шифру 09.

Други лични или породични разлози, шифра 4 – уноси се за лице које није тражило посао због личних или породичних разлога (вођење властитог домаћинства, породичне прилике му омогућавају да не ради јер има довољно средстава и др.). Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 109, него директно даје одговор на питање 110.

Школовање или обука, шифра 5 – уноси се за лице које није тражило посао због тога што је било на школовању или обуци. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 109, него директно даје одговор на питање 110.

Пензија, шифра 6 – уноси се за лице које није тражило посао због тога што је у пензији. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 109, него директно даје одговор на питање 110.

Изгубили сте наду у могућност налажења посла, шифра 7 – уноси се за лице које није тражило посао због тога што је уверено да не може да нађе посао, односно да му ниједан посао није доступан („обесхрабрена лица“). Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 110, него директно даје одговор на питање 111.

Остали разлози, шифра 8 – уноси се за лице које не тражи посао због разлога који се не може сврстати ни у један од претходно наведених. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 109, него директно даје одговор на питање 110.

Питање 109 – Не тражите посао због бриге о деци или неспособним одраслим лицима зато што:

Унети шифру једног од разлога зашто лице не тражи посао. Упутство за одговор на ово питање видети код питања 80, с тим што се под термином 'исплативост', код овог питања, подразумева однос између евентуалне будуће плате лица које би радило (да не чува децу или неспособна одрасла лица) и цене сервиса уколико би му одговарајуће услуге сервиса биле доступне.

Питање 110 – Иако не тражите посао, да ли бисте желели да радите?

Да, шифра 1 – уноси се за лице које би желело да ради и ако не тражи посао.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које не тражи посао и не би желело да ради. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 111 и 112, него директно даје одговор на питање 113.

Питање 111 – Када би вам посао био понуђен, да ли бисте могли да почнете да радите у року од две седмице?

Да би се сматрало незапосленим, лице које тражи плаћени посао мора да буде у могућности да почне да ради у року од две седмице. Рок од две седмице омогућава лицу да обави све припреме које су потребне за почетак рада.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у могућности да, уколико му се укаже прилика, почне да ради у року од две седмице. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питање 112, него директно одговара на питање 113.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које није у могућности да почне да ради у року од две седмице.

Питање 112 – Разлог због којег не бисте могли да почнете да радите у року од две седмице

Школовање или обука, шифра 1 – уноси се за лице које није у могућности да почне да ради у року од две седмице зато што мора да заврши школу или обуку.

Обавезан друштвено корисни рад, шифра 2 – уноси се за лице која није у могућности да почне да ради у року од две седмице због одслужења обавезно друштвено корисног рада

Лични или породични разлози (укључујући породилско одсуство), шифра 3 – уноси се за лице које не може да почне да ради у року од две седмице због личних или породичних разлога (укључујући и породилско одсуство).

Ваша болест или неспособност, шифра 4 – уноси се за лице које није у могућности да почне да ради у року од две седмице због властите болести, односно здравствене неспособности за рад (укључујући и трудничко боловање).

Остали разлози, шифра 5 – уноси се за лице која није у могућности да почне да ради у року од две седмице због неког другог разлога, који није наведен (нпр. добровољно одслужење војног рока).

Основни извор прихода

Питање 113 – Главни извор прихода

На ово питање одговарају лица која у седмици посматрања нису обављала никакав посао, нити су имала посао са којег су била одсутна. Код одговора на ово питање испитаник треба да наведе главни извор прихода од којег се издржава.

Плата/пензија од супружника / родитеља / других чланова домаћинства, шифра 1 – уноси се за лице чији је основни извор издржавања плата или пензија неког од чланова домаћинства.

Помоћ од осталих рођака/пријатеља, шифра 2 – уноси се за лице чији је главни извор прихода помоћ од рођака који нису чланови његовог домаћинства, или помоћ од пријатеља.

Сопствена пензија, шифра 3 – уноси се за лице које се углавном издржава од сопствене пензије (регуларне, инвалидске и породичне).

Примања од осигурања за случај незапослености, шифра 4 – уноси се за лице које остварује права обавезног осигурања за случај незапослености. Лице које је осигурано за случај незапослености има права на новчану накнаду ако је било осигурано најмање 12 месеци непрекидно или с прекидима у последњих 18 месеци. Новчана накнада исплаћује се незапосленом у трајању од 3 до 12 месеци, у зависности од дужине стажа осигурања.

Студентска стипендија / студентски зајам, шифра 5 – уноси се за лице које остварује право на студентску стипендију или студентски зајам, од чега се углавном и издржава.

Повремени послови, мања пољопривредна производња, шифра 6 – уноси се за лице које се издржава углавном од повремених послова или од мање сопствене пољопривредне производње.

Социјална помоћ, шифра 7 – уноси се за лице које остварује права на неку врсту социјалних давања Републике Србије (додатка за негу и помоћ другог лица, новчане социјалне помоћи, посебне новчане накнаде и др.), од којих се углавном издржава.

Алиментација, шифра 8 – уноси се за лице које има право на издржавање од стране блиског сродника. Законско издржавање је законом прописана обавеза блиских сродника (родитеља) или супружника да обезбеде материјалну подршку другој особи због тога што та друга особа нема довољно средстава за самосталан живот. При томе је однос између усвојитеља и усвојеника изједначен са крвним сродством, а ванбрачна заједница изједначена са браком.

Приход од ренте/камате/дивиденде, шифра 9 – уноси се за лице које се издржава од изнајмљивања стамбеног или пословног простора, камате или дивиденде (дивиденда је део профита који акционар наплаћује на основу својих акција).

Уштеђевина, шифра 10 – уноси се за лице које живи од своје уштеђевине.

Кредити или позајмице, шифра 11 – уноси се за лице које се издржава на основу кредита или позајмица из банака.

Помоћ од хуманитарних или религијских организација, шифра 12 – уноси се за лице које живи од помоћи различитих хуманитарних или религијских организација.

Друго, шифра 13 – уноси се за лице чији главни извор прихода није раније наведен, као, на пример, издржавање које није законска обавеза, које настаје склапањем уговора о доживотном издржавању, при чему особе које закључују такав уговор не морају бити ни у каквој породичној вези.

Главни статус

На питања у оквиру модула 'Главни статус' одговарају сва лица која припадају циљној популацији.

Питање 114 – Који је, по вашем мишљењу, ваш садашњи главни статус?

Код одговора на ово питање, лице треба да изнесе властито мишљење о свом главном статусу, односно да се за њега упише једна од наведених шифара, без обзира на претходно дате одговоре, тј. да ли је одговарало као запослено, незапослено или неактивно лице. На пример, за лице које нема стално запослење, али је у посматраној седмици обављало неки посао за накнаду у новцу или натури најмање један сат, код овог питања треба унети шифру 02, ако то лице сматра да му је садашњи главни статус 'Незапослено лице'. При одговору на ово питање, узима се у обзир статус лица у посматраној седмици.

Обављате посао, укључујући неплаћени рад у породичном послу, укључујући приправнике и лица која су на плаћеној пракси, шифра 01 – уноси се за лице које обавља неки плаћени или неплаћени посао (нпр. запослени радник, индивидуални пољопривредник, ученик или студент који ради, пензионер који ради, неплаћени помажући члан у породичном послу, приправници и лица која су на плаћеној пракси).

Незапослено лице, шифра 02 – уноси се за лице које себе сматра незапосленим.

Ученик/студент, постдипломац, лице на обавезној (неплаћеној) пракси, шифра 03 – уноси се за лице које је ученик, студент или се налази на обавезној неплаћеној пракси.

Пензионер, шифра 04 – уноси се за лице које себе сматра пензионером.

Лице са трајним инвалидитетом које не ради, шифра 05 – уноси се за лице које има неки облик дугорочног и трајног инвалидитета и које не обавља неки плаћени посао.

Лице на одслужењу обавезног војног рока или на обавезног друштвено-корисног рада, шифра 06 – уноси се за лице које је било на одслужењу обавезног војног рока или обавезног друштвено-корисног рада, непосредно пре почетка тражења посла.

Лице које обавља кућне послове у свом домаћинству, шифра 07 – уноси се за лице које за себе сматра да обавља искључиво неплаћене послове у вези са одржавањем домаћинства.

Друго неактивно лице, шифра 08 – уноси се за лице које за себе сматра да спада у неку категорију неактивних лица која није напред наведена.

Волонтер, шифра 9 – уноси се за лице које је ангажовано на неплаћеној активности (сопственом вољом пружа своје услуге без новчане надокнаде).

Ситуација пре годину дана

Питање 115 – Који је био ваш главни статус пре годину дана?

За одговор на ово питање видети упутство наведено код питања 114.

Код одговора на ово питање анкетирано лице треба да изнесе властито мишљење о свом главном статусу пре годину дана, односно за њега треба да се упише једна од наведених шифара. При том, одговор на ово питање, као и одговор на питање 114, не треба везивати за претходно дате одговоре. Информације прикупљене путем питања 114 и овог питања, која имају исту структуру, омогућавају да се обезбеди приступ различитим типовима покретљивости становништва (између запослених, незапослених и неактивних, променљивост професионалног статуса и економске активности, географска покретљивост итд.).

Лица код којих су уписане шифре од 02 до 08 не одговарају на питања 116 и 117, него директно дају одговор на питање 118.

Питање 116 – Какав је био ваш професионални статус пре годину дана?

На ово питање одговарају само лица која су пре годину дана обављала неки плаћени посао. Ово питање служи да би се добила информација о лицима која су променила професионални статус у претходној години.

За одговор на ово питање видети упутство код питања 87.

Питање 117 – Делатност (локалне јединице) у којој је лице радило пре годину дана (шта се производило или које су се услуге пружале) – шифра делатности

У поље код овог питања уноси се шифра делатности локалне јединице за она лица која су пре годину дана обављала неки плаћени посао. За одговор на ово питање видети упутство код питања 47.

Шифра делатности је двомесна. *Шифрирање делатности врше статистичари.*

Питање 117а – Испитаников одговор о делатности (локалне јединице) у којој је радио пре годину дана (шта се производило или које су се услуге пружале) – опис

Код овог питања уноси се опис назив делатности локалне јединице за она лица која су пре годину дана обављала неки плаћени посао. За одговор на ово питање видети упутство код питања 47а.

Статус у Националној служби за запошљавање

На ова питања одговарају сва лица стара од 15 до 74 године. Лица стара 75 и више година не одговарају на ово питање, него директно прелазе на питање 119.

Питање 118 – Да ли сте пријављени Националној служби за запошљавање?

Да, и примате накнаду за незапослене, шифра 1 – ова шифра уноси се за лице које нема посао и пријављено је Националној служби за запошљавање у циљу налажења посла, као и за лице које ради а пријављено је НСЗ ради тражења другог посла, односно промене запослења. Ова шифра уноси се и за лице које прима накнаду за незапослене преко Националне службе за запошљавање. Право на накнаду за незапослене имају само она лица која су била запослена и којима је уплаћивано осигурање у случају незапослености.

Да, али не примате накнаду за незапослене, шифра 2 – уноси се за лице које је пријављено Националној служби за запошљавање у циљу налажења посла, али не прима накнаду за незапослене.

Не, и не примате накнаду за незапослене, шифра 3 – уноси се за лице које није пријављено Националној служби за запошљавање у циљу налажења или промене посла и не прима накнаду за незапослене.

Образовање и/или обука

Питање 119 – Највиша завршена школа

Без школе, шифра 1 – уноси се за лице које никада није ишло у школу, или је ишло у школу а није завршило ниједан разред. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 120–122, него директно даје одговор на питање 123.

1–3 разреда основне школе, шифра 2 – уноси се за лице са завршених 1–4 разреда основне школе. Под основном школом подразумева се редовна, специјална или основна школа за образовање одраслих. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 120–121, него директно даје одговор на питање 122.

4–7 разреда основне школе, шифра 3 – уноси се за лице са завршених 5–7 разреда основне школе. Под основном школом подразумева се редовна, специјална или основна школа за образовање одраслих. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 120–121, него директно одговара на питање 122.

Основна школа, шифра 4 – уноси се за лице са завршеном (осмогодишњом) основном школом. Под основном школом подразумева се редовна, специјална или основна школа за образовање одраслих. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 120–121, него директно одговара на питање 122.

Средња стручна школа у трајању од 1 до 2 године, шифра 5 – уноси се за лице са завршеном средњом стручном школом у трајању од 1 до 2 године.

Средња стручна школа у трајању од 3 године, шифра 6 – уноси се за лице са завршеном средњом стручном школом у трајању од три године. Ову шифру треба доделити и лицима која су средњу трогодишњу школу завршила у специјалним средњим школама.

Средња стручна школа у трајању од 4 године, шифра 7 – уноси се за лице са завршеном средњом четворогодишњом стручном школом. Ову шифру треба доделити и лицима која су средњу четворогодишњу школу завршила у специјалним средњим школама.

Гимназија, шифра 8 – уноси се за лице са завршеном гимназијом.

Специјализација након средње школе, школа за ВКВ раднике, шифра 9 – уноси се за лица која су након завршене средње (трогодишње или четворогодишње) стручне школе завршила и специјализацију. Специјализација траје једну или две године и након завршене специјализације лице стиче звање 'специјалиста' (нпр. машинбравар специјалиста, кувар специјалиста...). Шифру 9 треба доделити и лицима која су завршила школе за ВКВ раднике.

Виша школа, први степен факултета, шифра 10 – уноси се за лице са завршеном вишом школом или првим степеном факултета, по старом програму.

Факултет, академија, основне академске студије, високе струковне школе, специјалистичке струковне студије (медицина, фармација, стоматологија и ветерина по старом програму), шифра 11 – уноси се за лица која су завршила факултет или академију по старом програму / начину студирања, укључујући медицински, стоматолошки, ветеринарски, архитектонски и електротехнички факултет и сличне факултете који су трајали више од четири године. Шифра 11 уноси се и за сва лица која су завршила основне академске студије, основне струковне студије (високе школе струковних студија) и специјалистичке струковне студије (специјализација после трогодишње високе струковне школе) по новом програму / начину студирања (Болоњска декларација).

Мастер, магистар, интегрисане студије (медицина, фармација, стоматологија и ветерина по Болоњској декларацији),

шифра 12 – уноси се:

- за лица која су завршила магистарске студије и стекла академско звање 'магистар' (по старом програму / начину студирања),
- за лица која су завршила мастер студије (у зависности од трајања основних студија, мастер студије могу трајати једну или две године, односно звање 'мастер' стиче се након завршених укупно пет година високошколског образовања), и
- за лица која су завршила тзв. интегрисане студије у трајању од 5, 6 или 7 година. У ову категорију треба уврстити сва лица која су завршила медицину, фармацију, стоматологију или ветерину (по Болоњској декларацији).

Доктор наука, шифра 13 – уноси се за лица која су одбраном докторске дисертације стекла академски назив доктора наука.

Питање 120 – Подручје највишег стеченог образовања

Одговор на ово питање дају само лица за која је код питања 119 унета једна од шифара од 05 до 13.

Анкетар треба да, на основу највише завршене школе или обуке коју је анкетирано лице завршило, упише једну од понуђених шифара које су дате према класификацији ISCED 2011. Приликом одговора на ово питање треба унети најдетаљнију шифру понуђених подручја образовања. За једно лице може бити унета само једна шифра. Код шифре за подручје образовање и обуке прва цифра представља најшири ниво, друга цифра представља детаљнији ниво, а трећа цифра представља најдетаљнији ниво подручја образовања или обуке. За подручја образовања за која нису понуђени детаљнији нивои треба унети шифре најширег нивоа, а за подручја за која су понуђени детаљнији нивои треба унети шифру најдетаљнијег нивоа.

На пример:

- ако је лице завршило факултет, школу или курс страних језика, за то лице треба унети шифру 222, а не шифру 200;
- ако је лице завршило факултет, школу или курс из области рачунарства/информатике, за њега код овог питања треба унети шифру 481, а не шифру 400;
- ако је лице завршило школу или курс за коришћење рачунара, код овог питања треба унети шифру 482, а не шифру 400;
- ако је лице завршило факултет, школу или курс из области биолошких наука, или наука о животној средини, за то лице код овог питања треба унети шифру 420, а не шифру 400;
- ако је лице завршило факултет, школу или курс из области физичких наука, за њега код овог питања треба унети шифру 440, а не шифру 400;
- ако је лице завршило факултет, школу или курс из области математике или статистике, код овог питања треба унети шифру 460, а не шифру 400;

Шифра 000, Општи програми – обуке или школе које се сврставају у ове програме дају опште образовање које је усмерено на давање општих знања и нису усмерене на стицање специјалистичких знања. Овде спадају:

обуке или школе које се сврставају у ове програме дају опште образовање које је усмерено на давање општих знања и нису усмерене на стицање специјалистичких знања. Овде спадају:

- основни програми, који обухватају основни општи програм основног и средњег образовања (гимназије);
- програми за описмењавање, који обухватају описмењавање и учење основних рачунских радњи;
- програми засновани на развоју личности, који подразумевају усавршавање личних способности и вештина (нпр. обуке којима се стичу знања која побољшавају лично понашање, менталне способности, вештине бољег памћења, бржег учења, боље концентрације, вештине комуникације итд.);

Шифра 100, образовање наставника и наука о образовању – ову шифру треба унети за лице које је завршило школу или обуку за рад у вртићима, предшколском и основном образовању, образовању одраслих и хендикепиране деце. Ову шифру треба унети за лице које је завршило дефектологију, учитељску школу или факултет, школу за васпитаче, школу за наставни кадар, просветну струку у оквиру усмереног образовања, педагошке школе и остале средње, више и високе школе за наставни кадар;

Шифра 200, Хуманистичке науке (филозофија, историја, култура, веронаука), језици и уметност – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа из следећих области:

– уметности:

- ликовне уметности (цртање, сликање, вајарство, историја уметности итд.), извођачке уметности (музика, драма, плес, циркуске вештине итд.), графичке и аудио-визуелне уметности (фотографија, филмска уметност, музичка продукција, радијска и телевизијска продукција, штампачка и издавачка продукција), дизајна (костимографија, модни и индустријски дизајн, дизајн ентеријера, излога и сл.), занатства (керамика, златарство и јувелирство, везиљство, плетилство, уметничка обрада стакла, аранжирање цвећа, клесање камена, резбарене дрвета, израда и поправка музичких инструмената, народна радиноост и сл.) и осталог уметничког стваралаштва;

– хуманистичких наука:

- религије, матерњи језик и књижевност, историје, филозофије, археологије, логике, етике, лингвистике, књижевности, теологије;

Шифра 222, Страни језици – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неких од школа или факултета страних језика (живи или класични), нпр. филолошки факултет и сл.;

Шифра 300, Друштвене, економске, правне и политичке науке, социологија, психологија и бизнис – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа или факултета из области **друштвених наука** (друштвена географија, етнологија, антропологија, социологија, психологија, школе и факултети за библиотекарство итд.), **економских наука** (економске, трговачке и комерцијалне школе и факултети, факултети за менаџмент, бизнис и сл.), **политичких наука и грађанских права** (школе и факултети политичких наука, школе и факултети за журналистику и сл.) и **правних наука** (средње, више, високе школе и факултети из области административних и правних наука);

Шифра 400, Природне науке, математика и информатика – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неког од факултета, школа или курсева из области природних наука, математике и информатике, а које нису укључене у подручја образовања која су обухваћена шифрама 420, 440, 460, 481 и 482;

Шифра 420, Биолошке науке и животна средина – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа или факултета из следећих области: биологија, генетика, ботаника, бактериологија, токсикологија, микробиологија, генетика, биохемија, биофизика, зоологија, орнитологија, проучавање животне средине (екологија) и сл.;

Шифра 440, Физичке науке – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа или факултета из области физичких наука као што су: физика и астрономија, физичка хемија, хемија, наука о земљи, природна географија, геологија, метеорологија, сеизмологија, геофизика, хидрологија, вулканологија, палеоекологија и сл.;

Шифра 460, Математика и статистика – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа или факултета из области математике и статистике (математичко-информатичка струка у средњем усмереном образовању, више и високе школе из области математике и статистике);

Шифра 481, Информатичке науке – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неког од факултета, школа и курсева из области

информатичких наука (систем дизајн, програмирање и програмски језици, развијање софтвера и хардвера, администрирање мреже, оперативни системи и сл.);

Шифра 482, Коришћење рачунара – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа, факултета или курсева у вези са употребом софтвера за рачунање, обраду података, штампање, обраду текста, коришћење интернета и сл.;

Шифра 500, Инжењеринг, производња и грађевинарство – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа, факултета или курсева из области:

– **инжењеринга, технике и технологије** – школе, факултети и курсеви из области:

- машинства, електротехнике, енергетике, електронике, аутоматике, укључујући телефонију;
- процесне, хемијске, биохемијске и лабораторијске технологије;
- пројектовања и надзора хемијских постројења и контролних система;
- саобраћајног инжењерства (моторна возила, пловила и летелице);

– **производне технологије** – производња и прерада хране, пића, текстила и дувана, одеће и обуће, прерада дрвета, производња папира, гуме, пластике и стакла, рударство и производња енергетских сировина;

– **архитектуре и грађевинарства** – архитектура, урбанизам и геодезија, грађевинарство, хидротехника и сл.;

Шифра 600, Пољопривреда, шумарство, рибарство и ветеринарство – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа, факултета или курсева из области:

- производње биља и узгоја домаћих животиња,
- хортикултуре,
- шумарства и лова,
- рибарства, или
- ветеринарства;

Шифра 700, Здравство и социјална заштита – ова шифра уноси се за лице које је највиши ниво школског образовања или обуке стекло завршавањем неке од школа, факултета или курсева из области здравства (медицина, стоматологија, фармација) и социјалне заштите;

Шифра 800, Услуге (личне и транспортне услуге, заштита околине и заштита имовине и лица) – ова шифра уноси се за лица која су највиши ниво школског образовања или обуке стекла завршавањем неке од школа, факултета или курсева из области угоститељства, туризма, спорта, из области услуга за домаћинство (димничар, хемијско чишћење, погребне услуге и сл.), личних услуга (фризерске и козметичарске), транспортних услуга (контрола авио-саобраћаја, управљање моторним возилима у свим врстама саобраћаја, поштанске услуге, осим услуга телефонске мреже), заштите околине (обука, нпр. ђубретари), комуналних услуга и водоснабдевања, услуга заштите имовине и лица (лица која су завршила неки од курсева, школа или факултета из области јавне и државне безбедности, противпожарне заштите, заштите и сигурности на раду, царинских послова, области војних наука и одбране);

Шифра 900, Непознато – уноси се за лице чије највише завршено подручје образовања није познато или се не може сврстати ни у једно од наведених подручја образовања.

Питање 121 – Врста, смер и одсек школе коју сте завршили

Анкетирано лице треба да да што потпунији одговор о врсти, смеру или одсеку школе коју је завршило.

На пример, ако је лице завршило:

- средњу занатску школу, треба навести одсек, нпр.: за куваре, текстилце, вариоце итд.;
- филозофски факултет, навести смер, нпр. социологија, филозофија, психологија, педагогија, историја итд.

Питање 122 – Година када сте стекли највиши степен образовања

Уноси се година када је лице стекло највиши степен образовања. Уколико лице не зна тачну годину стицања највишег степена образовања, треба извршити процену.

Питање 123 – Да ли сте писмени? (Да ли можете да прочитате или напишете једноставан текст из свакодневног живота?)

На ово питање одговарају лица која код питања 110 имају унету шифру 1 или 2 (без школе или завршено 1–3 разреда основне школе).

Лица која су завршила више од три разреда основне школе сматрају се писменим лицима.

Да, шифра 1 – уноси се за лица која се изјасне да могу да прочитају и да напишу текст у вези са свакодневним животом, без обзира на то којим језиком и писмом се служе.

Не, шифра 2 – уноси се за неписмена лица.

Питање 124 – Да ли сте у претходне четири седмице похађали школу која спада у систем формалног образовања?

Формални систем образовања је дефинисан као образовање са следећим карактеристикама:

- утврђен је циљ и ниво образовања;
- одржава се у образовним институцијама које су у оквиру формалног система образовања (школе, високе школе и факултети);
- завршавањем школа и факултета које су у систему формалног образовања добијају се сведочанства и дипломе које су признате од стране министарства просвете.

Да, као ученик, студент или ученик/студент на обавезној пракси, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало школу која спада у систем формалног образовања као ученик/студент, или ученик/студент на обавезној пракси.

Да, школујете се у оквиру формалног система образовања, али сте били на распусту, шифра 2 – уноси се за ученика/студента, или ученика/студента који се налази на обавезној пракси и који се школује у оквиру формалног система образовања, а који је у претходне четири седмице био на школском распусту и намерава да настави школовање после распуста.

Не, не школујете се у оквиру формалног система образовања, нити сте ученик/студент на обавезној пракси, шифра 3 – уноси се за лице које се не школује у оквиру формалног система образовања. Лице код кога је унета ова шифра не одговара на питања 125–127, него директно прелази на питање 128.

Питање 125 – Коју сте школу похађали?

Ниже разреде основне школе (1-4), шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало неки од првог до четвртог разреда редовне или специјалне основне школе **или основне школе за образовање одраслих**. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 126–127, него директно прелази на питање 128.

Више разреде основне школе (5-8), шифра 2 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало неки од петог до осмог разреда редовне или специјалне основне школе или основне школе за образовање одраслих. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања 126–127, него директно прелази на питање 128.

Средњу стручну школу у трајању од 1 до 2 године, шифра 3 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало средњу стручну школу која траје једну или две године.

Средњу стручну школу у трајању од три године, шифра 4 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало редовну средњу стручну школу или специјалну средњу школу која траје три године.

Средњу стручну школу у трајању од четири године, шифра 5 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало средњу стручну школу или специјалну средњу школу која траје четири године.

Гимназију, шифра 6 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало гимназију.

Специјализацију после средње школе, шифра 7 – уноси се за лице које је након завршене средње стручне школе наставило школовање ради усавршавања/специјализације за одређено занимање (у претходне четири седмице). Специјализација одговара петом степену стручне спреме.

Факултет, основне академске студије, високу струковну школу, специјалистичке струковне студије, шифра 8 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало факултет – основне академске студије, високу струковну школу – основне струковне студије или специјалистичке струковне студије.

Мастер, интегрисане студије (медицина, фармација, стоматологија и ветерина), шифра 9 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало мастер студије или интегрисане студије.

Докторске студије, шифра 10 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице похађало докторске студије.

За лице које је истовремено похађало неколико образовних програма (у школама или на факултетима) треба узети у обзир највиши степен образовања.

Питање 126 – Подручје вашег формалног образовања

За одговор на ово питање видети објашњење код питања 120.

Питање 127 – Врста, смер и одсек школе коју сте похађали

За одговор на ово питање видети објашњење код питања 121.

Питање 128 – Да ли сте у претходне четири седмице имали неку обуку ван формалног система образовања (курс, семинар, конференција, приватни часови и сл.)?

Под појмом „обука ван формалног система образовања“ (неформално образовање) подразумева се образовање чијим завршавањем се могу, али и не морају, добити одговарајућа сведочанства, дипломе, потврде и сл. Ова обука може бити везана како за посао, тако и за лични интерес, амбицију, хоби итд.

Да, шифра 1 – уноси се за лице које је у претходне четири седмице имало обуку ван формалног система образовања. Ова обука обухвата:

- курсеве, семинаре и конференције које су плаћене од стране послодавца и везане су за садашњи посао;
- курсеве, семинаре и конференције које су организоване од стране Националне службе за запошљавање, синдиката, агенције за запошљавање и сл.;
- курсеве страних језика, часове клавира, школу вожње, похађање уметничких школа које су ван система формалног образовања;
- разне активности везане за спорт, рекреацију, хоби;
- наставу преко интернета и сл.

Не, шифра 2 – уноси се за лице које у претходне четири седмице није имало обуку ван формалног система образовања. Лице за које је унета ова шифра не одговара на питања од 129 до 133, него директно даје одговор на питање 134.

Питање 129 – Подручје образовања/обуке ван формалног система образовања

За одговор на ово питање видети упутство код питања 120.

Питање 130 – Врста обуке/курса ван формалног система образовања

Анкетирано лице треба да да што прецизнији назив обуке или курса који је похађало ван формалног система образовања (нпр. курс страног језика, обука за возаче, обука за рад на компјутеру, дактилографски курс, курс за козметичаре, фризере, куваре, кројаче, столаре, аутомеханичаре и сл.; такође треба дати што прецизнији назив обуке/курса на послу).

Питање 131 – Колико сте часова у претходне четири седмице провели на тој обуци (курсу, семинару, конференцији и сл.)

За лице које је у претходне четири седмице похађало неку обуку или курс ван формалног система образовања треба унети тачан број сати које је лице провело на тој обуци.

Питање 132 – Да ли је та обука везана за

На ово питање одговара лице које је у претходне четири седмице похађало неку обуку у оквиру неформалног система образовања која је везана за:

Посао, шифра 1 – уноси се за лице које је похађало наведену обуку због стицања знања, способности или вештина везаних за садашњи посао, у циљу добијања веће плате или напредовања на послу;

Ваш лични интерес и амбицију, шифра 2 – уноси се за лице које је похађало наведену обуку из личних или друштвених разлога, хобија, због рекреације и сл.

Питање 133 – Да ли се та обука одржавала

За лица која су у претходне четири седмице похађала неку обуку ван формалног система образовања треба унети једну од наведених шифара:

Искључиво за време радног времена, шифра 1 – уноси се за лице које је похађало обуку током радног времена (радни сати су замењени сатима обуке), као и за лице које је обуку похађало ван радног времена, али му се ти сати рачунају као да је радило. У оба случаја обука је плаћена од стране послодавца;

Претежно за време радног времена, шифра 2 – уноси се за лице које је похађало наведену обуку, већим делом током радног времена, а мањим делом ван радног времена. Ову шифру треба унети и за лице које је исти број сати обуке имало за време и ван радног времена (нпр. обука, која дневно траје четири сата, одвијала се у трајању од два сата у радно време, а два сата ван радног времена);

Претежно ван радног времена, шифра 3 – уноси се за лице које је похађало наведену обуку претежно ван радног времена;

Искључиво ван радног времена, шифра 4 – уноси се за лице које је похађало наведену обуку ван радног времена. Ову шифру треба унети и за неплаћене помажуће чланове у породичном послу који су имали обуку у вези са послом на коме раде (и за коју нису били плаћени);

Нисте били запослени, шифра 5 – уноси се за лице које није било запослено у време похађања наведене обуке.

За лице које је у току дужег периода (у року од четири седмице) похађало наведену обуку и при том је у једном периоду обуке радило, а у једном периоду није, при одговору на ово питање треба узети у обзир ситуацију која је дуже трајала. На пример, ако је лице у претходне четири седмице радило три седмице, и за то време је похађало обуку која се одвијала за време радног времена треба унети шифру 1, а ако лице у претходне четири седмице није радило три седмице и ако је за време те три седмице похађало наведену обуку, треба унети шифру 4 или 5, зависно од тога да ли је у том периоду имало запослење или није.

Финансијска ситуација у домаћинству

Питање 134 – Како оцењујете финансијску ситуацију у свом домаћинству?

Као одговор на ово питање уноси се једна од понуђених шифара: **Врло добра, шифра 1; Углавном добра, шифра 2; Углавном лоша, шифра 3; Лоша, шифра 4.** Сваки члан домаћинства даје личну оцену финансијске ситуације у којој се домаћинство налази, што значи да се одговори анкетираних чланова истог домаћинства могу слагати, али и разликовати.

Питање 135 – Колики је приближно био укупан приход вашег домаћинства у прошлом месецу (који су остварили сви чланови домаћинства)?

Унети укупан износ прихода свих чланова домаћинства остварених у прошлом месецу. У укупне приходе треба укључити примања од рада свих чланова домаћинства, као и износ пензија, стипендија, накнада за незапосленост, социјалне помоћи, прихода од издавања некретнина, опрема, машина, као и остале приходе који су чланови домаћинства остварили у месецу који је претходио анкетирању. Износ уписан у овом пољу не може бити мањи од износа уписаног у пољу који се односи на нето зараду било ког члана домаћинства, односно треба да буде барем једнак збиру зарада свих чланова домаћинства, уписаних у овом пољу.

Уколико лице није дало одговор, унети шифру 99.

Сарадња са домаћинством

Питање 136 – Сарадња са домаћинством (попуњава анкетар)

Анкетар треба да упише шифре: 1, 2 или 3, зависно од тога како оцењује сарадњу са домаћинством. Оцена представља субјективни утисак анкетара о томе како су чланови домаћинства сарађивали с њим у току њиховог анкетирања.

Питање 137 – Да ли домаћинство има фиксни телефон?

Да, шифра 1 – уноси се за домаћинство које има фиксни телефон и чији чланови домаћинства желе да дају број фиксног телефона.

Не, нема фиксни телефон, шифра 2 – уноси се за домаћинство које нема фиксни телефон. Након овог питања прелази се на питање 138.

Нико од одраслих чланова домаћинства не жели да да број фиксног телефона, Шифра 3 – уноси се уколико домаћинство има фиксни телефон, али чланови домаћинства не желе да дају његов број. Након овог питања прелази се на питање 138.

Питање 137а – Број фиксног телефона

У предвиђено поље треба унети број фиксног телефона, уз обавезан позивни број.

Питање 138 – Да ли неко од одраслих чланова домаћинства има мобилни телефон?

Да, број, шифра 1 – уноси се ако неко од одраслих чланова домаћинства има мобилни телефон чији број жели да да.

Не, нико од чланова нема мобилни телефон, шифра 2 – уноси се уколико ниједан од одраслих чланова домаћинства нема мобилни телефон. Након овог питања прелази се на питање 139.

Нико од чланова не жели да да број мобилног телефона, шифра 3 – уноси се уколико ниједан од одраслих чланова домаћинства не жели да да број мобилног телефона. Након овог питања прелази се на питање 139.

Питање 138а – Број мобилног телефона

У предвиђено поље треба унети број мобилног телефона, уз обавезан позивни број.

Питање 138б – Редни број лица чији је број мобилног телефона дат

У предвиђено поље треба унети редни број лица чији је број мобилног телефона дат.

Питање 139 – Да ли неко од одраслих чланова домаћинства има имејл- адресу?

Да, шифра 1 – уноси се ако неко од одраслих чланова домаћинства има имејл-адресу и жели да је да.

Не, нико од чланова нема имејл-адресу, шифра 2 – уноси се уколико ниједан од одраслих чланова домаћинства нема имејл-адресу. Након овог питања прелази се на питање 140.

Нико од чланова не жели да да е-маил адресу, шифра 3 – уноси се уколико ниједан од одраслих чланова домаћинства не жели да да е-маил адресу. Након овог питања прелази се на питање 140.

Питање 139а – Имејл-адреса члана домаћинства

У предвиђено поље треба унети имејл-адресу члана домаћинства.

Питање 139б – Редни број лица чија је имејл-адреса

У предвиђено поље треба унети редни број лица чија је имејл-адреса дата.

Извештај анкетара

Питање 140 и 140а – Трајање анкетања

Анкетар треба да у предвиђена поља упише дужину трајања анкетања (број часова и/или минута).

Питање 141 – Домаћинство је анкетирано

Анкетар треба да унесе једну од понуђених шифара.

У првом покушају, шифра 1 – уноси се уколико је домаћинство анкетирано приликом прве посете.

У другом покушају, шифра 2 – уноси се уколико је домаћинство анкетирано приликом друге посете.

У трећем покушају, шифра 3 – уноси се уколико је домаћинство анкетирано приликом треће посете.

Питање 142 и 143 – Шифра анкетара и шифра контролора

Поља са подацима о анкетару се аутоматски попуњавају, шифра контролора се попуњава накнадно, од стране самог контролора. Анкетар може да прође преко поља притиском на „Enter“.

Питање 144 – Дан анкетања

У дато поље треба унети датум када је анкетање обављено. (месец и година анкетања се аутоматски уносе од стране програма). Датум када је анкетање извршено, не може бити пре нити после временског интервала предвиђеног за анкетање.

Закључак упитника

ПРИМЕДБЕ – поље у које анкетар може да унесе било какав коментар, примедбу, замерку или генерално запажање у вези са домаћинством које је анкетирано за које сматра да је битно да контролор сазна.

На крају упитника отвара се поље „**Да ли је анкетање завршено**“, које анкетар мора да попуни. То питање је од кључне важности, јер ако се на њега одговори са „**Не**“ (**шифра 2**), онда подаци за то домаћинство неће бити послати у централну базу. Стога је потребно да се за свако домаћинство (независно од тога да ли је га анкетар анкетирао или не) на ово питање унесе **шифра 1 – Да**, како би податак о том домаћинству био послат у централну базу.

Методологије и стандарди: **Анкета о радној снази – Методолошко упутство**

Рукопис припремили: Весна Пантелић, Славица Новаковић, Мирјана Новаковић и Маја Раденковић

РЕДАКЦИЈА

Руководилац: Зоран Јанчић

Чланови: Снежана Лакчевић, Сунчица Шестић, Олга Меловски Трпицац, мр Љиљана Ђорђевић,
Љиљана Секулић и Драган Поповић

Лектура: Емилија Видановић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
006+311

МЕТОДОЛОГИЈЕ и стандарди /
Републички
завод за статистику Србије ; за издавача
Др. Миладин Ковачевић. - 2003, бр. 1- . -
Београд (Милана Ракића 5) : Републички
завод за статистику Србије, 2003- (Београд
: Републички завод за статистику Србије). -
29 cm

ISSN 1451-7477 = Методологије и стандарди
- Републички завод за статистику Србије

COBISS.SR-ID 112201996

www.stat.gov.rs

Издаје и штампа:
Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5
Телефон: 011 2412-922 • Телефакс: 011 2411-260
Број страна: 66 • Тираж: 200